De Rikker Winterswijk

Stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan

augustus 2023

H.JANSEN GROEP

WBC BOUWGROEP

s a b

VAN OMME & DE GROOT
Projectontwikkelaars en Bouwers | Rotterdam

Colofon

Titel	De Rikker Winterswijk - VO stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan (concept)
Opdrachtgever	De Rikker Winterswijk BV
Contactpersoon	Lotte van Veldhuizen
Projectnummer	180318.02
Datum	augustus 2023

SAB
Frombergdwarsstraat 54
Postbus 479, 6800 AL Arnhem

T: 026-3576911
I: www.sab.nl
E: info@sab.nl

Inhoud

Inleiding

1. Stedebouwkundig plan
1.1 Stedenbouwkundig plan
1.2 Ontsluitingsstructuur
1.3 Programma en fasering

2. Beeldkwaliteit openbare ruimte
2.1 Inleiding
2.2 Groen en bomen
2.3 Water
2.4 Natuurinclusiviteit in de openbare ruimte
2.5 Verharding en parkeren
2.6 Spelen
2.7 Straatmeubilair en verlichting

3. Beeldkwaliteit bebouwing
3.1 Typisch Winterswijk
3.2 Algemeen streefbeeld
3.3 Jachthuisweg
3.4 Zuid-oost
3.5 Kobstederstraat
3.6 Noord-oost
3.7 Noordelijke straat
3.8 De es
3.9 Zuid-west
3.10 Inspiratie voor een groene tuin: klimaatadaptief én natuurinclusief

Inleiding

Aanleiding
Aan de oostkant van Winterswijk ligt de Rikker. Dit is een grote uitbreidingswijk die vanaf 1995 stapsgewijs is ontwikkeld. Karakteristiek voor De Rikker is dat veel buurten een sterk eigen karakter hebben en onderling gescheiden worden door groenstructuren. De meest recente ontwikkeling ligt ter hoogte van de kruising Vredenseweg – Jachthuisweg (voorheen bekend als fase VB). Midden in de Rikker liggen nog een aantal agrarische percelen die tot nu toe onontwikkeld zijn gebleven (voorheen bekend als De Rikker V en VI). De Rikker Winterswijk BV heeft aan SAB de opdracht gegeven een nieuw, duurzaam stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan op te stellen dat aansluit bij de huidige woningbouwbehoefte en zorgvuldig landschappelijk is ingepast.

Relatie met andere plannen en welstand
In aanloop naar voorliggend stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan is een stedenbouwkundig ontwerp opgesteld op basis waarvan er afspraken tussen de initiatiefnemers en de gemeente Winterswijk zijn gemaakt. Voor meer achtergrondinformatie over de locatie verwijzen wij graag naar het stedenbouwkundig plan De Rikker dd. 26.03.2021.
Het voorliggende gecombineerde stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan vormt een nadere uitwerking van het eerdere ontwerp.

Voorliggend beeldkwaliteitsplan wordt als onderdeel van de welstandsnota vastgesteld gelijktijdig met het bestemmingsplan. Het zal vervolgens als toetsingskader dienen voor bouwplannen in het kader van de omgevingsvergunning.

Leeswijzer
Hoofdstuk 1 gaat in op het stedenbouwkundig plan. Dit is van belang omdat daarin de ruimtelijke opzet van het plan is weergegeven die het vertrekpunt vormt voor de uitwerking van het beeldkwaliteitsplan. Hier wordt onder andere het groene raamwerk, de kapstok van het plan, weergeven en wordt ingegaan op de ontsluiting, het woningbouwprogramma en de fasering.
De openbare ruimte voor de Rikker wordt in hoofdstuk 2 beschreven. Hierin worden groen en bomen, water, natuurinclusiviteit, verharding en parkeren, spelen en verlichting en straatmeubilair behandeld.
Het algemeen streefbeeld voor de bebouwing wordt beschreven in hoofdstuk 3. Per deelgebied beschrijven we vervolgens de beeldkwaliteitseisen voor de bebouwing.
Tot slot geven we tips en delen we inspiratie voor een natuurinclusieve tuin.

1. Stedenbouwkundig plan

Landschappelijk raamwerk

10 50 100

1.1 Stedenbouwkundig plan

Landschappelijk raamwerk
Omdat het plangebied binnen nationaal landschap ligt, vormt een landschappelijk raamwerk de basis voor het stedenbouwkundig plan (zie volgende pagina). De kenmerkende landschappelijke kwaliteiten van het kleinschalige kampenlandschap geven het gebied straks een unieke woonkwaliteit. Vanouds is het landschap onregelmatig ingedeeld met afwisselend bos, akkers, graslanden en boerderijen. Het behouden van de oorspronkelijke groenstructuren (bossages en bomen) die het gebied in ‘kamers’ indelen is van belang. Bovendien behouden en versterken we de laanbeplanting langs de Kobstederstraat en Jachthuisweg. Ook het behouden van de oorspronkelijke vorm en het zichtbaar houden van de steilranden van het escomplex zijn belangrijk. Tot slot passen we de bestaande erven in het gebied landschappelijk in. Ook sluiten we aan op de groenstructuren die voortkomen uit de reeds ingezette ontwikkeling in de Rikker en trekken we zichtlijnen richten buitengebied door. Zo maken we een robuust landschappelijk raamwerk dat de basis biedt voor de ontwikkeling van verschillende woonbuurtjes met een eigen identiteit.

Stedenbouwkundig plan
De nieuwe woonbuurtjes ontsluiten we vanaf de Jachthuisweg. Het reeds ingezette profiel volgen we tot aan de Kobstederstraat, waarna de weg binnen het plan komt te liggen, zodat de oorspronkelijke structuur als route in het buitengebied gehandhaafd kan blijven. Een landschappelijk appartementencomplex benadrukt de entree naar de nieuwe woonbuurtjes.
De oostelijke buurtjes sluiten aan op de ingezette structuren aan de noord- en zuidzijde. Aan de oostzijde markeren vrije kavels in een losse opzet de nieuwe dorpsrand. Aan de westzijde grenzen deze buurtjes aan de hoofdgroenstructuur binnen het gebied. Binnen deze buurtjes is een mix van woningtypes aanwezig waarbij bewoners veelal op eigen terrein of uit het zicht op geclusterde parkeerhoven parkeren. De oost-west gerichte straten en groenzones zorgen voor een visuele relatie met het buitengebied. De Kobstederstraat krijgt hierin als structuurdrager speciale aandacht.

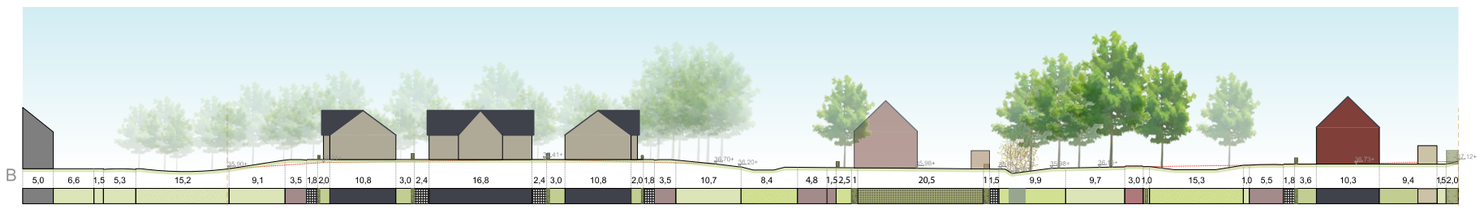
Het noordwestelijke buurtje ligt op de es. De hofwoningen hebben een beperkte privé-buitenruimte, maar delen een collectieve tuin en genieten van de vrije, wat verhoogde, ligging op de es. Het zuidwestelijke buurtje bestaat uit meer aaneengesloten bebouwing rond een centrale groene plek waar kinderen kunnen spelen, ommetjes naar de aangrenzende buurten kunnen maken. De beeldbepalende eiken maken daarbij het karakter van de buurt maken. Ook hier zijn de parkeerplaatsen zoveel mogelijk geclusterd uit het beeld gerealiseerd.

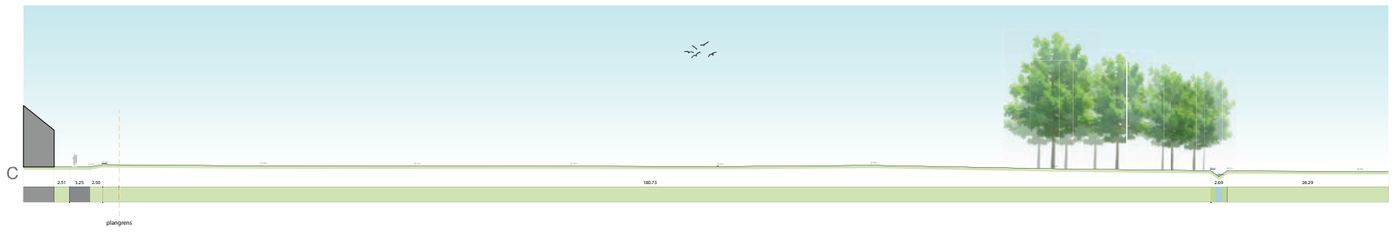
Voor de Rikker is een klimaatadaptieve en natuurinclusieve ontwikkeling het uitgangspunt. Dit komt tot uitdrukking in het landschappelijke raamwerk, de inrichting van de openbare ruimte en de alom aanwezige hagen die het groene karakter van de buurtjes versterken. Bovendien schrijven we specifieke maatregelen voor natuurinclusiviteit in de bebouwing en willen we toekomstige bewoners inspireren om ook met de inrichting van hun tuinen een steentje bij te dragen aan een klimaatadaptieve en natuurinclusieve Rikker!

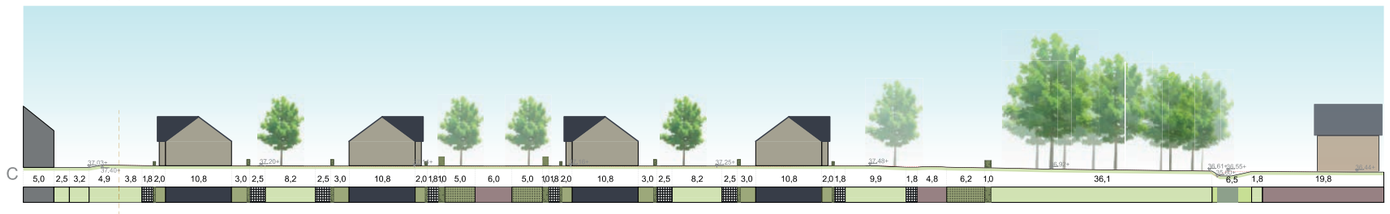

Stedenbouwkundig plan
10
50
100

A
23.15
6.51
230.47
1.79
1.47
3.52
3.30
89.36
13.24
2.93
1.35
11.16
plangrens
plangrens
A
5,0
22,9
1,6
14,6
10,3
3,2
1,8
2,0
2,1
6,5
8,9
1,3
24,6
1,5
1,0
5,0
6,0
5,0
1,0
3,9
13,1
4,4
1,6
7,8
10,6
3,1
1,3
1,6
4,8
3,2
5,1
2,1
1,9
3,2
10,6
12,8
1,6
6,4
6,4
5,3
1,1
12,0
10,0
3,0
1,2
2,0
2,0
2,1
3,5
5,2
3,0
10,0
16,4
1
5,1
6,1
3,1
6,1
10,2
3,0
1,8
8,2
5,5
1,2
11,3
11,3
1,5
11,2
5,0

B
13.38
125.85
8.46
74.00
plangrens
plangrens

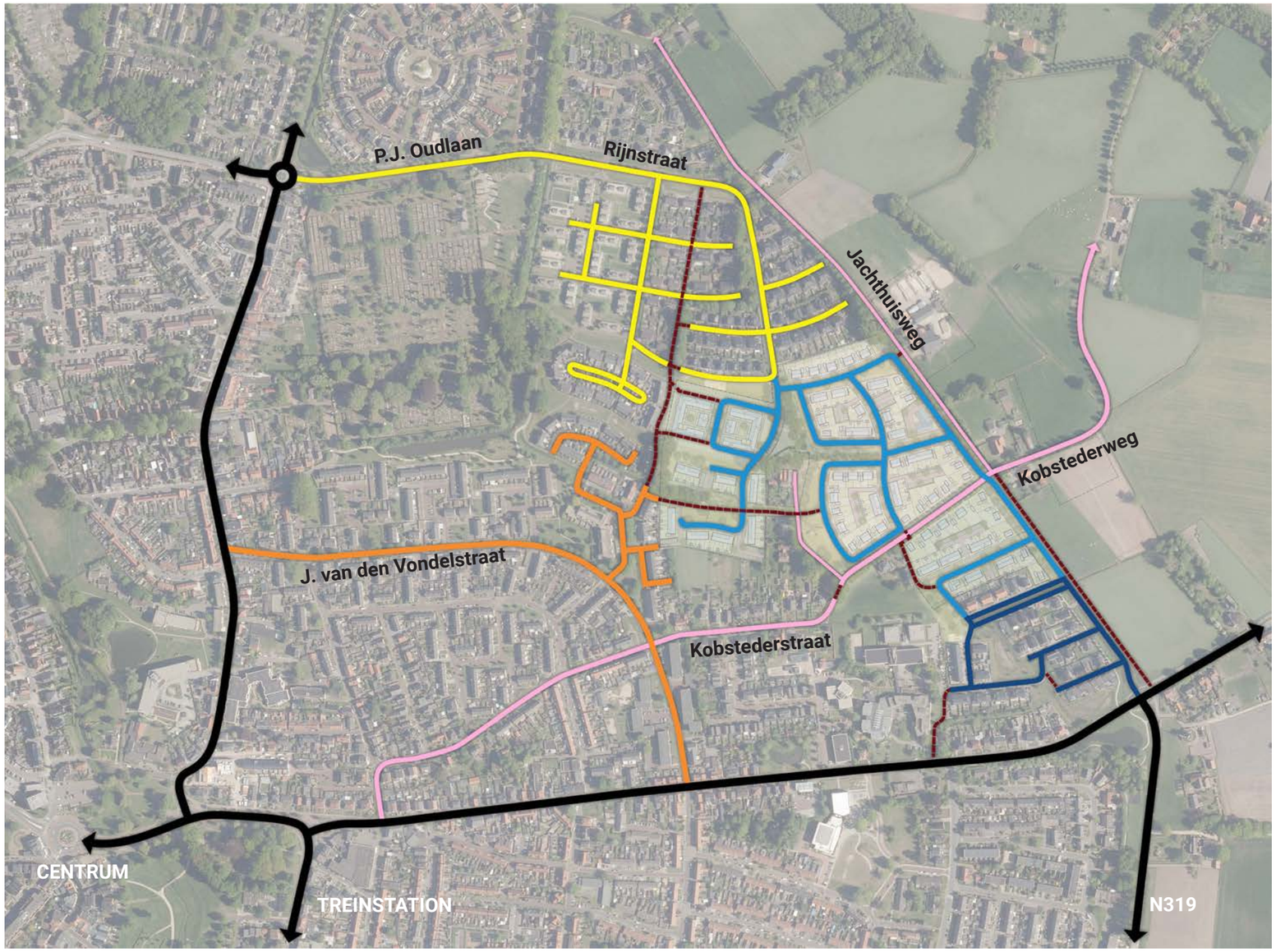

B
5,0
6,6
1,5
5,3
15,2
9,1
3,5
1,8
2,0
10,8
3,0
2,4
16,8
2,4
3,0
10,8
2,0
1,8
3,5
10,7
8,4
4,8
1,5
2,5
1
20,5
1,1
5
9,9
9,7
3,0
1,0
15,3
1,0
5,5
1,8
3,6
10,3
9,4
1
5
2,0

C
2.51
3.25
2.50
180.73
2.69
26.29
plangrens

C
5,0
2,5
3,2
4,9
3,8
1,8
2,0
10,8
3,0
2,5
8,2
2,5
3,0
10,8
2,0
1,8
1,0
5,0
6,0
5,0
1,0
1,8
2,0
10,8
3,0
2,5
8,2
2,5
3,0
10,8
2,0
1,8
9,9
1,8
4,8
6,2
1,0
36,1
6,5
1,8
19,8

A
B
C

1.2 Ontsluitingsstructuur

Verkeersstructuur rondom plangebied

Het plangebied ligt precies tussen drie verschillende ontsluitingssystemen in. Tussen het noordelijk deel (geel) dat via de P.J. Oudlaan ontsloten wordt, en het zuidelijk deel (oranje) dat via de J. van den Vondelstraat ontsloten wordt, is een knip aanwezig voor autoverkeer. Daarnaast is er in de huidige situatie geen directe aansluiting tussen het noordelijk deel (geel) en de Jachthuisweg. De Jachthuisweg wordt hierdoor alleen gebruikt voor bestemmingsverkeer en voor de ontsluiting van het woonbuurtje in het zuidoosten.

De nieuwe ontwikkeling wordt zowel vanaf de Jachthuisweg als Rijnstraat ontsloten. Daarmee is de woonwijk zowel vanuit het zuiden als noord-westen goed bereikbaar. Het profiel van het zuidelijk deel van de Jachthuisweg wordt als een parallelweg naast het huidige profiel doorgezet in het plangebied. De bestaande Jachthuisweg wordt gehandhaafd voor bestemmingverkeer en als fietsverbinding. Aan de nieuwe Jachthuisweg liggen verschillende ontsluitingslussen. Het past bij de landschappelijke kenmerken om niet één centrale ontsluiting toe te passen, maar de verschillende ‘kamers’ op eigen wijze te ontsluiten. Verkeerskundig onderzoek heeft aangetoond dat een verbinding tussen Jachthuisweg en Rijnstraat niet tot problemen met sluipverkeer leidt.

De Kobstederstraat heeft door het smalle straatprofiel geen potentie als ontsluitingsweg voor (doorgaand) autoverkeer. Deze straat wordt ontwikkeld als fietsroute naar het buitengebied, waarbij de straat slechts voor bestemmingsverkeer gebruikt wordt. Dit sluit ook aan bij de ambities uit de structuurvisie Winterswijk.

Een ontsluiting via de J. van den Vondelstraat is niet wenselijk vanwege de relatief kleine woonstraatjes waarop dan aangetakt zou moeten worden. Langzaam verkeer (bruinrood) kan wel via deze wegen en de route wordt tevens ingezet voor calamiteiten.

1.3 Programma en fasering

Programma

In de Rikker is ruimte voor een zeer gevarieerd aanbod van woningen in diverse prijsklasses. Hiernaast is een overzicht weergeven van waar welk woningtype gepland is.
Op de pagina hierna is per woongebied een tabel met daarin woning- en parkeeraantallen.

Fasering

De realisatie van circa 200 woningen in Winterswijk zal niet in één keer plaatsvinden, maar fasegewijs verlopen. De opdeling in woongebieden maakt een goede fasering mogelijk.
We denken er daarbij aan om allereerst het gebied ten zuidoosten (nummer 1 op de kaart) te realiseren om een goede afronding van het deel ten zuiden van de Kobstederstraat te realiseren. Daarna heeft een kloksgewijze ontwikkeling (nummer 2 t/m 5) op dit moment de voorkeur, zodat er wat betreft woningtypes steeds een afwisselend aanbod kan worden geboden.

17	vrijstaande woning met garage en twee parkeerplaatsen
19	twee-onder-een-kapwoning met garage en twee parkeerplaatsen
21	twee-onder-een-kapwoning met garage en één parkeerplaats
2	kangoeroewoningen met garage en dubbele oprit
10	appartement
9	rijwoning met garage en oprit
81	rijwoning
10	rijwoning levensloopbestendig
28	hofwoningen
197 woningen	

Woningsaantallen en parkeren

Bij elk woongebied is de parkeerbalans inzichtelijk gemaakt. Over het algemeen geldt dat vraag en aanbod in balans zijn. Bij woonvelden waar een klein tekort is, is in de naastgelegen woonvelden doorgaans een overschot aanwezig. In totaal zijn er 197 woningen en 296 parkeerplaatsen in de openbare ruimte ingetekend.

Uitgangspunt is om bij duurdere woningen zoveel mogelijk op eigen terrein te parkeren. Voor rijwoningen (en appartementen) zijn er voldoende parkeerplaatsen op een parkeerhof, parkeerkoffer of op straat gerealiseerd. Zo voorkomen we dat de openbare ruimte volledig door auto's gedomineerd wordt en kunnen bewoners dicht bij huis parkeren.

WOONVELD 1 - ZUIDOOST **aantal**	**type + parkeernorm**	**parkeren eigen terrein**	**parkeren openbaar**
6	Vrijstaande woning met garage en dubbele oprit (2,3)	12	1,8
6	Twee-onder-een-kapwoning met garage en dubbele oprit (2,2)	12	1,8
5	Rijwoning met garage en oprit (2,0)	5	5
18	Rijwoning (2,0)		36
2	Kangoeroewoning met garage en dubbele oprit (2,3)	4	0,6
37			**45,2**
	Gerealiseerd	33	47

WOONVELD 2 - ZUIDWEST **aantal**	**type + parkeernorm**	**parkeren eigen terrein**	**parkeren openbaar**
26	Rijwoning (2,0)		52
1	Rijwoning met garage en oprit (2,0)	1	1
10	Rijwoning levensloopbestendig (1,7)		17
37			**70**
	Gerealiseerd	1	71

WOONVELD 3 - NOORDWEST **aantal**	**type + parkeernorm**	**parkeren eigen terrein**	**parkeren openbaar**
28	Hofwoning (1,7)		47,6
28			**47,6**
	Gerealiseerd		48

WOONVELD 4 - NOORDOOST aantal	type + parkeernorm	parkeren eigen terrein	parkeren openbaar
3	Vrijstaande woning met garage en dubbele oprit (2,3)	6	0,9
1	Twee-onder-een-kapwoning met garage en dubbele oprit (2,2)	2	0,3
15	Twee-onder-een-kapwoning met garage en oprit (2,2)	15	18
1	Rijwoning met garage en oprit (2,0)	1	1
22	Rijwoning (2,0)		44
10	Appartement (2,1)		21
52			**85,2**
	Gerealiseerd	24	86

WOONVELD 5 - OOST aantal	type + parkeernorm	parkeren eigen terrein	parkeren openbaar
8	Vrijstaande woning met garage en dubbele oprit (2,3)	16	2,4
12	Twee-onder-een-kapwoning met garage en dubbele oprit (2,2)	24	2,4
6	Twee-onder-een-kapwoning met garage en oprit (2,2)	6	7,2
2	Rijwoning met garage en oprit (2,0)	2	2
15	Rijwoning (2,0)		30
43			**44**
	Gerealiseerd	48	44

2. Openbare ruimte

2.1 Typisch Winterswijk

Het landschappelijke raamwerk vormt de basis voor de ontwikkeling van de Rikker. In de inrichting van de openbare ruimte staat het behouden en versterken van de kwaliteiten van het landschap centraal. Allereerst zijn dit de markante bestaande boomgroepen in het gebied die van nature al voor afbakening van kleinere buurtjes zorgen. Daarnaast is de es in het gebied een herkenbaar hoger liggend element, waarvan we de zichtbaarheid in het landschap willen versterken.

Ook het behouden en versterken van bestaande natuurwaarden én een toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte zijn belangrijke kernwaarden voor de Rikker. We gebruiken hoogwaardige en natuurlijke materialen, zijn spaarzaam met verharding, zorgen voor voldoende waterberging en de inrichting krijgt een landschappelijke en natuurlijke uitstraling die bijdraagt aan het versterken van de biodiversiteit.

Het plangebied met links de verhoogd in het landschap liggende es en rechts de opvallende houtsingel en boomgroep die centraal in het plangebied ligt

Kobstederstraat met laanbeplanting

Groen en landschappelijk karakter van plangebied en de omgeving

Doorzichten door het plangebied

Een bestaand erf in het plangebied

Op de achtergrond de bomen langs de Jachthuisweg

2.2 Groen en bomen

Sfeerbeeld

Het landschappelijk raamwerk vormt de (ecologische) verbinding tussen het buitengebied en de bestaande groenzones uit eerdere fases van de Rikker. Oude erven zijn ingepast in het plan. Door hun ligging aan minimaal één zijde aan de groenstructuur blijven zij als erf herkenbaar.

De basis van het landschappelijk raamwerk bestaat uit bloemrijk, ecologisch grasland, waarin bestaande en nieuwe bomen staan. Zoveel mogelijk bestaande bomen worden behouden. Voor de doorgang door de houtsingel aan de noordzijde van het plan, is de kap van enkele bomen noodzakelijk. Langs de Kobstederstraat, dient onderzocht te worden of alle bomen behouden kunnen blijven bij de realisatie van de nieuwe opritten. De bestaande bomen zijn grotendeels onderdeel van bestaande houtsingels. Deze houtsingels leveren als grotere groenstructuren een grote bijdrage aan de ecologische waarde binnen het plan. Het behoud ervan is daarom essentieel.

Er worden zowel in het landschappelijk raamwerk als binnen de woonvelden nieuwe bomen aangeplant. Daarmee versterken én verlengen we bestaande groenstructuren. De nieuwe bomen geven de openbare ruimte een groen en schaduwrijk karakter. Om de inrichting toekomstbestendig te maken is het belangrijk om variantie aan te brengen in soortkeuze. Dit zorgt voor biodiversiteit en daarmee wordt voorkomen dat veel bomen tegelijkertijd geveld kunnen worden door bijvoorbeeld een bomenziekte.

Bloemrijk grasland als basis

Bestaande te behouden boom

Nieuwe boom

Boom te kappen

Houtsingel

Boomhoogte (eindbeeld)

1. 1e grootte: > 15 meter hoog (eik, es, beuk, linde)
2. 2e grootte: 10-15 meter hoog (kers, esdoorn, berk, els)
3. 3e grootte: 6-10 meter hoog (peer, appel, meidoorn, lijsterbes)

Boomsoort

- Eik, es, beuk, linde
- Kers, esdoorn, berk, els
- Lijsterbes, meidoorn
- Peer, appel

Groene basis

- In de basis bestaat de openbare ruimte uit bloemrijk grasland, waarbij er delen of randen kortgemaaid mogen worden (ten behoeve van de steenuil).
- Langs de randen van de wadi's is op enkele plekken heesterachtige beplanting mogelijk, als overgang naar de houtsingels. Hierdoor ontstaat er op enkele plekken een mantel-zoom vegetatie in de openbare ruimte, die gunstig is voor biodiversiteit.

Bomen

- De hieronder genoemde soorten zijn suggesties voor passende boomsoorten. Bij de verdere uitwerking in een inrichtingsplan zal dit nader uitgewerkt moeten worden.
- In de straten worden verschillende inheemse boomsoorten toegepast; Deze boomsoorten dienen geschikt te zijn voor het toepassen in verharding.
- De bomen in en rondom de wadi's moeten tegen een korte periode nat staan kunnen. Soorten die hiervoor geschikt zijn, zijn bijvoorbeeld eik, esdoorn en els.

Houtsingel

- In het verlengde van de bestaande bomenrij aan de zuidwestzijde van het plangebied, wordt een houtsingel aangeplant. Geschikte soorten daarvoor zijn o.a. berk, eik, meidoorn, sleedoorn, en vlier.

Bloemrijk grasland in de openbare ruimte

Gefaseerd maaien, delen kort houden voor de steenuil

Mantel-zoom vegetatie door middel van heesters langs de randen

Een natuurlijke basis met bloemrijk grasland

Eik

Es

Gewone peer

Berk

Esdoorn

Meidoorn

Zoete kers

2.3 Water

Verspreid over de nieuwe woonbuurt zijn in het landschappelijk raamwerk wadi's en greppels gesitueerd om water te bergen. Uitgangspunt is dat het hemelwater zoveel mogelijk bovengronds naar de bergingsvoorzieningen stroomt en wordt vastgehouden. Bestaande greppels worden daarvoor benut in combinatie met nieuwe wadi's. Het verhard oppervlak ligt op één oor en watert af richting de waterbergingsvoorzieningen.

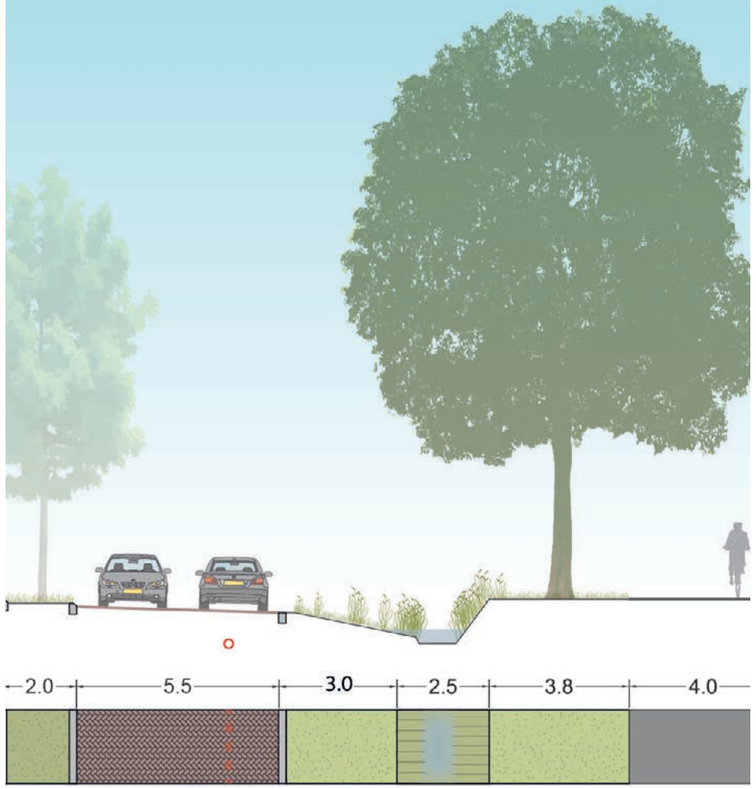
Vanwege de hoogteverschillen binnen het plangebied zullen de waterbergende voorzieningen in verschillende richtingen afwateren. Na volledige vulling watert de oostzijde van het plangebied middels twee uitstroompunten af richting de Jachthuisgoot aan de oostzijde.
Het westen van het plangebied zal afwateren naar de Ratumsebeek aan de noordwestzijde. Tussen het oostelijk- en westelijk deel van het plangebied zit geen verbinding.

Wadi's

- Wadi's hebben een landschappelijke en natuurlijke uitstraling. Het talud is minimaal 1:3. Bij voorkeur zijn taluds flauwer en wisselend (in het veld bepaald), zodat een glooiend geheel ontstaat. Steile wanden of abrupte overgangen in hellingshoek worden vermeden.
- De wadi's kunnen meerdere functies hebben, bijvoorbeeld als natuurlijke speelplek.
- Omliggende verharding heeft een dusdanige hellingsgraad dat het water op natuurlijke wijze direct kan afstromen naar de wadi's;
- Wadi's worden ingezaaid met een bloemrijk grasmengsel, passend bij de grondsoort; en worden onderhouden door middel van gefaseerd maaien;
- Aan de randen van en rondom de wadi's staan bomen en struiken.
- Eventuele speelaanleidingen en/of straatmeubilair die zich in of direct rondom de wadi's bevinden, dienen bestand te zijn tegen tijdelijk onder water staan.

Greppels

- In het plangebied zijn enkele bestaande en nieuwe greppels aanwezig. Indien er voldoende ruimte beschikbaar is, krijgt de greppel één natuurvriendelijke oever (minimaal 1:3), bij voorkeur aan de zonnige zijde/noordoever. Langs de Jachthuisweg is deze natuurvriendelijke oever in ieder geval aanwezig aan de zijde van het plangebied.

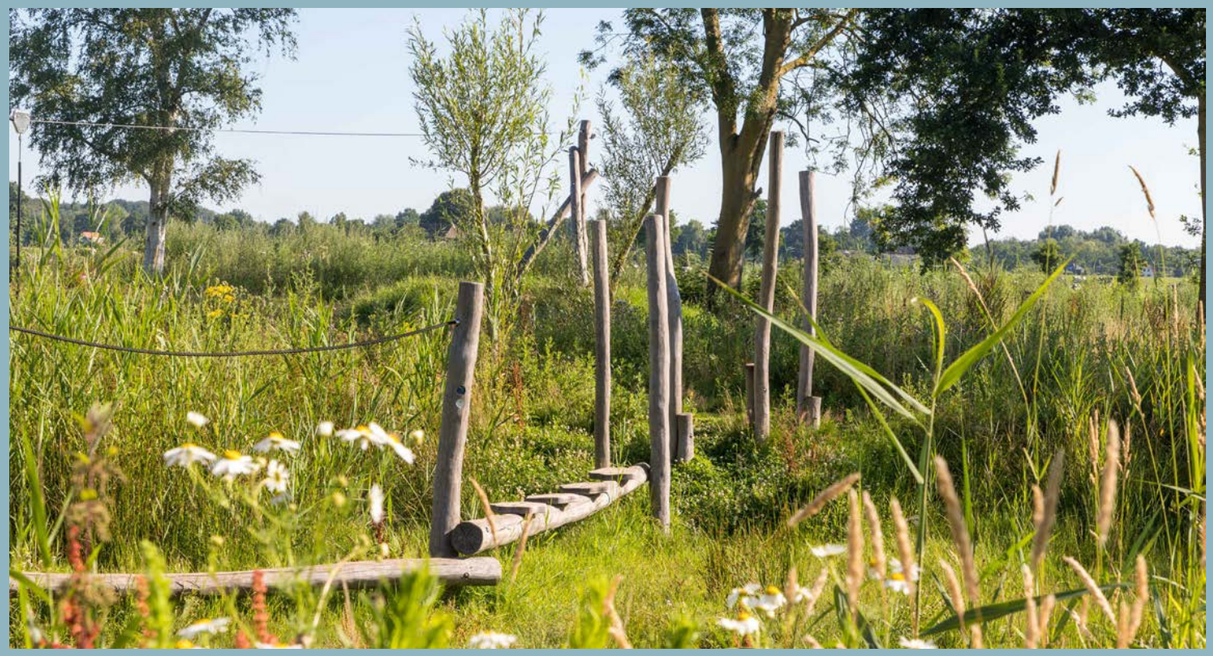
Watergang met aan één zijde een natuurvriendelijke oever, langs de Jachthuisweg

Greppel met bloemrijk grasland

Wadi in woonwijk met landschappelijke en ecologische uitstraling

Wadi met natuurlijke speelaanleidingen

2.4 Natuurinclusiviteit in de openbare ruimte

Natuurinclusiviteit is een belangrijk uitgangspunt bij de realisatie van de Rikker. Maatregelen in de inrichting van de openbare ruimte én de bebouwing versterken elkaar daarbij. We zetten in op een aantal specifieke doelsoorten die hier van nature voorkomen en waarvan we het leefgebied kunnen versterken.

Spelregels natuurinclusiviteit

Algemeen

- Bestaande bomen blijven zoveel mogelijk gehandhaafd, mede als onderdeel van ecologisch waardevolle houtsingels.
- Nieuwe bomen en planten zijn inheems en gebiedseigen, bij voorkeur bloeiend en vruchtdragend.
- Langs randen zijn ruigtestroken (mantel-zoom) aanwezig, die voor veel soorten als bijen en vlinders van grote meerwaarde zijn.
- Grasland is bloemrijk en kruidenrijk en wordt onderhouden door middel van ecologisch maaibeheer.
- Snoeihout wordt opgestapeld in takkenrillen in het groene raamwerk.
- Verharding wordt geminimaliseerd
- Pas hagen als erfafscheiding toe. Hagen bieden voedsel en beschutting voor veel verschillende dieren.
- Watergangen, greppels hebben natuurvriendelijke oevers.

De volgende maatregelen in de openbare ruimte zijn specifiek voor kansrijke doelsoorten:

Bijen

In openbare ruimte worden inheems bloeiende soorten toegepast, voor nectar.

Huismus

Alle erfafscheidingen zijn groen. Hagen en hekwerken met klimplanten bieden beschutting en voedsel voor de huismus.

Steenuil

Delen van het gras zijn kort gemaaid, dit is een aantrekkelijk leefgebied voor de veldmuis, die een van de voedselbronnen is van de steenuil. Langs randen zijn ruigtestroken aanwezig.

Plant nieuwe bomen aan, waar de steenuil in kan schuilen.

Vleermuizen

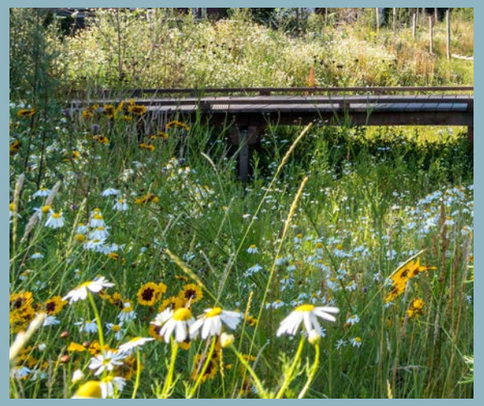
Voor vleermuizen zijn vliegroutes langs doorgaande boomstructuren van belang. We verbinden de aanwezige boomgroepen via nieuwe boomstructuren met de houtsingel langs de Jachthuisweg. Het bloemrijke grasland trekt insecten aan, waarmee het foerageergebied voor vleermuizen versterkt.

Egel

Bosjes en ruigtes geven egels beschutting in de openbare ruimte. Ook in hagen kunnen egels rondscharrelen en beschutting vinden.

Bestaande bomen handhaven

Bloem- en kruidenrijk grasland

Geschikt leefgebied voor de steenuil behouden

Snoeihout opslaan in takkenril

verharding minimaliseren

Schuilplaats en voedselbron voor vogels

Ruigtestroken voor onder andere egels

Boom- en houtsingels als vliegroute voor vleermuizen

2.5 Verharding en parkeren

Een toekomstgericht en klimaatbestendig ontwerp wordt steeds belangrijker, en daarom zal het uitgangspunt zijn verharding tot een minimum te beperken. Dat houdt in dat bijvoorbeeld niet alle parkeerplaatsen worden uitgevoerd met klinkers, maar met grasbetontegels. Daarmee kan water tijdens hevige regenbuien makkelijker infiltreren.

Spelregels verharding en parkeren

Wegen

- De Jachthuisweg wordt vanaf het zuiden tot aan de Kobstederstraat verhard met asfalt, om aan te sluiten op het bestaande profiel ten zuiden.
- De hoofdontsluitingsroute van de Rikker heeft een breedte van maximaal 5,5 meter en wordt uitgevoerd in rood-paarse gebakken klinkers in keperverband;
- De riolering van de Kobstederstraat wordt vervangen en daarna kan de weg worden uitgevoerd in rood-paarse gebakken klinkers in keperverband;
- Woonstraten hebben een wegbreedte van maximaal 5,4 meter breed en worden uitgevoerd in rood-paarse gebakken klinkers in keperverband;
- Wegen worden zoveel mogelijk kolkloos ontworpen, water voert oppervlakkig af.
- Opsluiting wordt uitgevoerd als rijwielpadband in grijs beton;
- Opritten tussen groene bermen worden uitgevoerd in grasbetonsteen.
- Het bestaande halfverharde pad naar de bestaande erven wordt vervangen door nieuwe halfverharding die geschikt is voor autoverkeer, bijvoorbeeld Nobre Cál of gelijkwaardig.

Fietspaden

- De hoofdontsluitingsroute van de Rikker heeft een fietssuggestiestrook aan weerszijden van ca. 1,5 meter, waardoor de rijbaan optisch smaller is.
- De oost-west fietsverbinding wordt uitgevoerd in asfalt met rode

deklaag. Het fietspad langs de Jachthuisweg blijft asfalt zonder deklaag.

Voetpaden

- Het trottoir wordt uitgevoerd in grijze betonnen dubbelklinkers.
- De breedte van het trottoir is aan één zijde van de weg minimaal 1,8 meter breed. Andere zijde mag deze dan 1,2 meter breed zijn. Zo is er een obstakelvrije ruimte van minimaal 1,5 meter aanwezig ten behoeve van een goede toegankelijkheid voor bijv. mindervaliden.
- Voetpaden in de groenzones worden uitgevoerd in waterdoorlatende halfverharding.

Parkeren

- Langsparkeervakken tussen groenbermen worden uitgevoerd grasbetonstenen.
- Parkeervakken in parkeerkoffers worden uitgevoerd in grasbetonstenen;
- De rijstrook in parkeerkoffers wordt uitgevoerd in rood-paarse betonstenen (keperverband);
- Parkeerkoffers worden omzoomd met een haag van 1 meter hoog.
- Er worden voldoende laadpunten voor auto's in de openbare ruimte gerealiseerd. Bij voorkeur worden deze gekoppeld aan lantaarnpalen.

Voorbeeld van een straatprofiel met gebakken klinkers op de rijbaan en betonklinkers op trottoir

Opsluiting is rijwielpadband

Fietssuggestiestroken op de rijbaan

Kolkloze straten, water oppervlakkig afvoeren

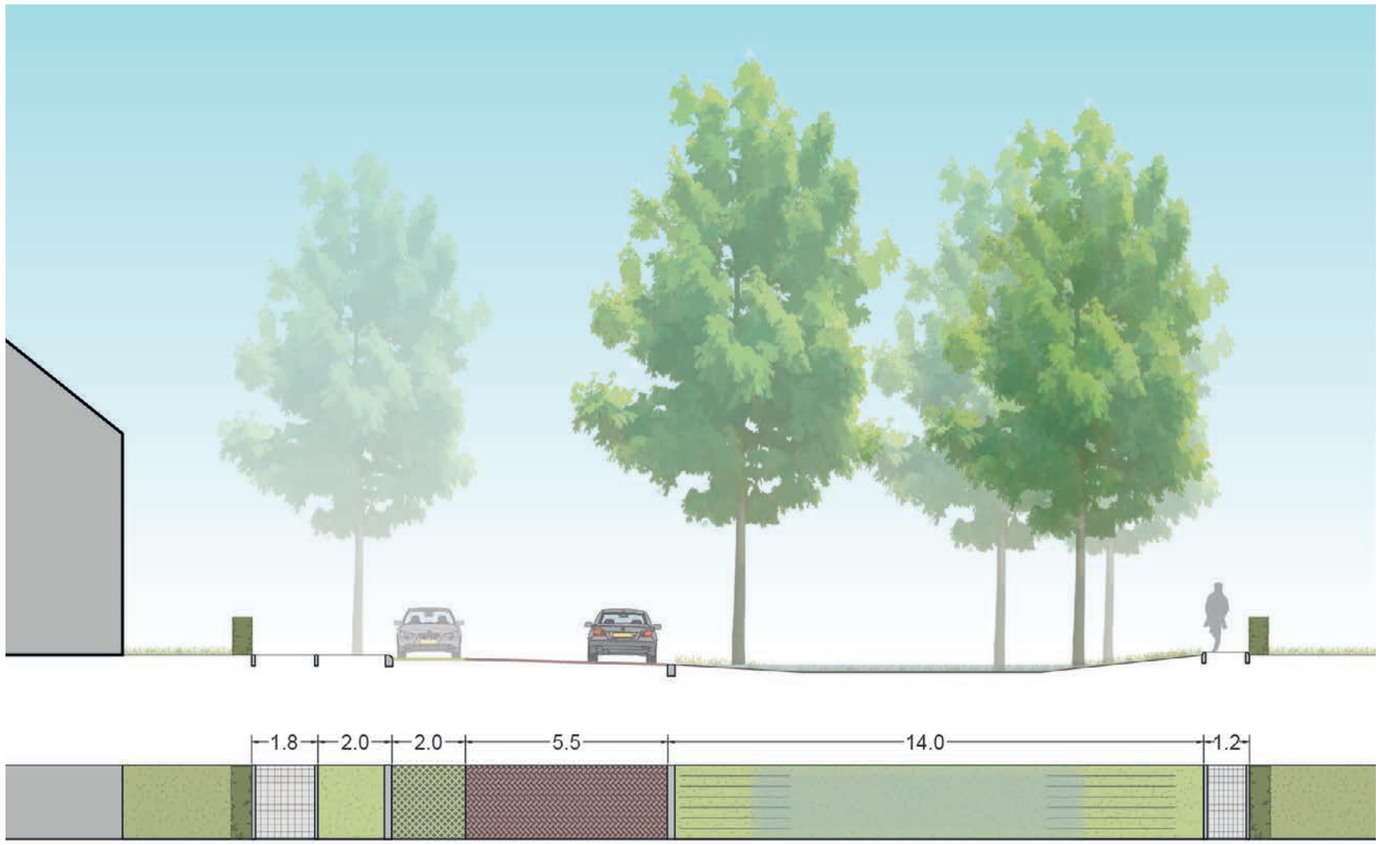
Laadpunten koppelen aan lantaarnpalen

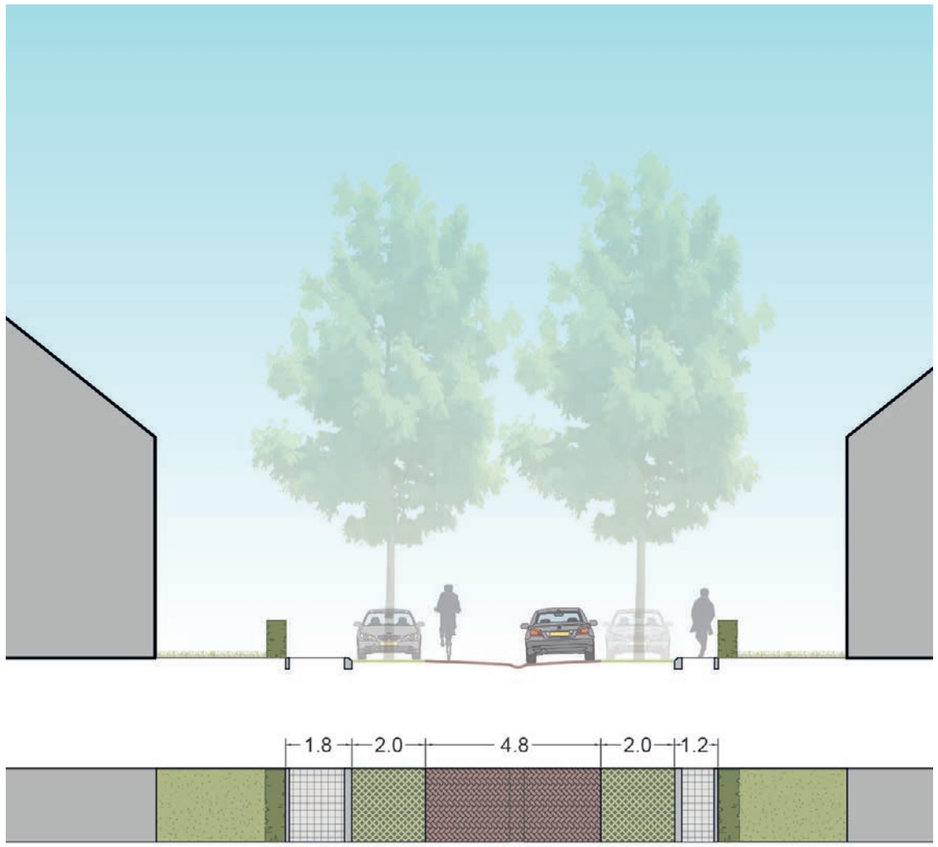
Parkeren op grasbetonsteen

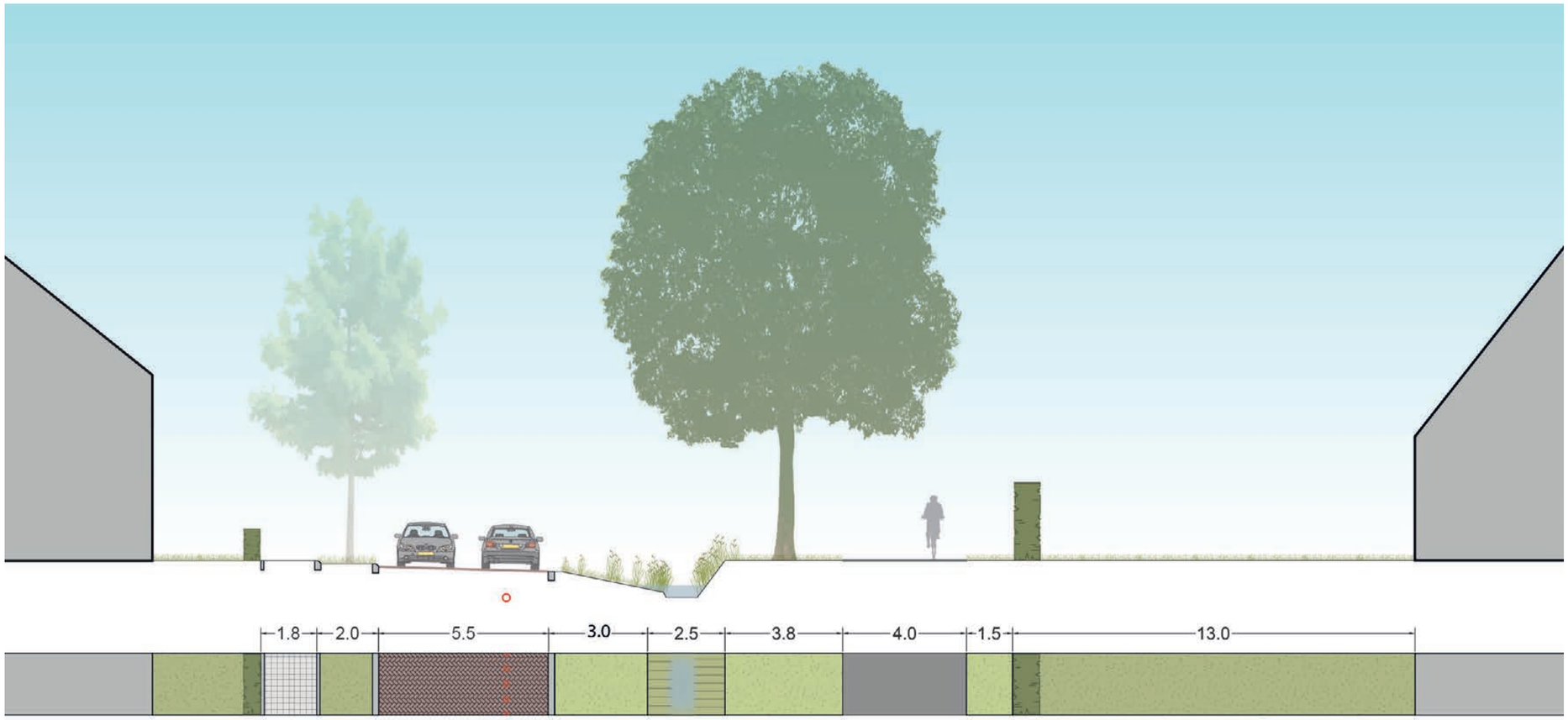
Losliggend fietspad door de groenzone

Straatprofiel van de hoofdontsluiting, met materialen

Straatprofiel van de secundaire ontsluiting, met materialen

Straatprofiel van de hoofdontsluiting ter hoogte van de Jachthuisweg, met materialen

2.6 Spelen

Samen spelen is gezond voor kinderen. Ook in de nieuwe wijk mogen speelgelegenheden uiteraard niet ontbreken. Voor kinderen van 0-6 jaar zijn er verschillende speelplekken aanwezig. Voor kinderen van 6-12 jaar is er één centrale speelplek aanwezig, in de centrale groenzone.

Spelregels speelplekken

- Speelplekken worden zoveel mogelijk ingericht met speelaanleidingen en natuurlijke speelelementen.

Natuurlijk spelen

2.7 Straatmeubilair en verlichting

Straatmeubilair en verlichting bepalen mede de uitstraling van een wijk. Het toe te passen straatmeubilair en verlichting past bij het beoogde landschappelijke karakter van de openbare ruimte.

Spelregels straatmeubilair en verlichting

- Verlichting bestaat uit vleermuisvriendelijke, amberkleurige verlichting.
- Bebording wordt zoveel mogelijk gekoppeld aan andere objecten, zoals lichtmasten.
- Zitbanken hebben een natuurlijke uitstraling en zijn duurzaam.
- Afvalbakken worden uitsluitend geplaatst bij speelplekken of zitgelegenheden. De vormgeving is strak en ingetogen.

Straatverlichting uit eerdere fase

Strak en ingetogen afvalbak (Grijsen)

Robuuste en duurzame banken zoals Pure eco van Grijsen

3. Bebouwing

3.1 Typisch Winterswijk

De kern Winterswijk is een lappendeken van perioden en bouwstijlen. Het bestaat uit contrasten tussen oud en nieuw, industrie en woongebieden. Voor het dorp is het diverse karakter van de bebouwingsstijlen zeer kenmerkend. Als we kijken naar de gebiedsindeling in de welstandsnota dan is deze lappendeken én de ontstaansgeschiedenis van Winterswijk daaruit af te leiden.

Winterswijk is ontstaan uit een kern en radiale wegen die naar de kern leiden. De bebouwing bevindt zich verspreid langs deze hoofdwegen, die samenkwamen op de Markt. De gebieden achter deze lintbebouwde wegen hadden een agrarisch karakter. De historische kern (oranje) en historische bebouwingslinten (rood) zijn herkenbaar in de lappendeken van bouwstijlen. De Vredenseweg ten zuiden van de Rikker is één van deze bebouwingslinten.

Naast hun agrarische activiteiten verrichtten veel Winterwijkers huisnijverheid in de textiel. De textielindustrie ontwikkelde zich, gevestigd in kleine fabrieken. Een belangrijke impuls voor de ontwikkeling van Winterswijk als textielplaats, was de aanleg van de spoorwegen in de tweede helft van de 19e eeuw. Dit leidde tot het ontstaan van nieuwe bebouwingsconcentraties in de nabijheid van het station. Door de industriebloei werden ook clusters arbeiderswoningen gebouwd, later ook middenstandswoningen en villa-achtige woningen. Zo ontstonden er steeds meer straten met een verschillend karakter. De bebouwing heeft zich tot 1920 ontwikkeld langs de bestaande wegen tot deze aaneengesloten was. Daarnaast werden de open agrarische gebieden tussen deze wegen bebouwd. Zo werd het dorp geleidelijk een compacter geheel. Deze zijn op de kaart aangeduid met beige/bruin en liggen veelal direct aan de historische bebouwingslinten. Daarnaast zijn de jongere bebouwingslinten (roze) te herkennen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Kobstederstraat, waarvan slechts nog een fragment herkenbaar is. Voor deze gebieden geldt welstandsniveau 2.

In de tweede helft van de 21e eeuw vindt uitbreiding van nieuwe woonwijken concentrisch rond de oorspronkelijke kern plaats. De verdichting van de bebouwing in de loop van de tijd heeft voor een grote diversiteit aan bebouwingsstijlen gezorgd. In de welstandsnota wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen planmatige naoorlogse uitbreidingen (legergroen) en uitbreidingen vanaf de jaren ’90 (cyaan). Alle reeds gerealiseerde delen van de Rikker vallen onder die laatste categorie, welke veelal via een beeldkwaliteitsplan tot stand zijn gekomen. In deze uitbreidingen is sprake van een duidelijke samenhang tussen de architectonische/stedenbouwkundige uitstraling, duidelijke erfafscheidingen en de inrichting van de openbare ruimte. Dit is ook bij de ontwikkeling van de voorliggende delen het uitgangspunt.

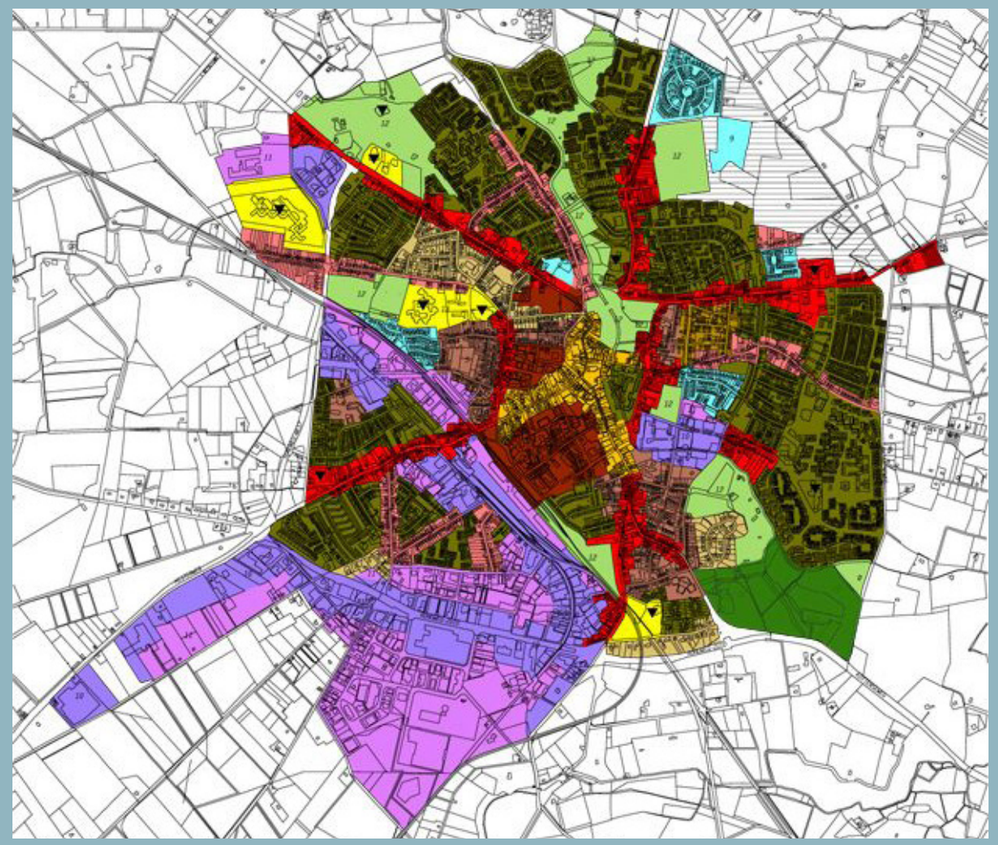
Opvallend is het grote aandeel particuliere woningbouw in Winterswijk. Kenmerkend is de dominante kap en witte omlijstingen bij deze vrijstaande woningen en twee-onder-een-kapwoningen. Ook is door het hele dorp de karakteristieke diep rood oranje kleur baksteen te herkennen.

Jonge bebouwingslint (Kobstederstraat)

Arbeiderswoningen in Winterswijk

Gebiedindeling welstandsnota Winterswijk

Het dorp Winterswijk

Boerderij in Winterswijk

Particuliere woningen aan de Jachthuisweg

3.2 Algemeen streefbeeld

Zoals voor veel uitbreidingen vanaf de jaren ‘90 geldt streven we een duidelijke samenhang tussen de architectonische en stedenbouwkundige uitstraling met duidelijke erfafscheidingen en de inrichting van de openbare ruimte na. Enerzijds zijn hier de typisch Winterswijkse kenmerken van de kern van belang, anderzijds is de overgang naar het typische Achterhoekse essenlandschap van belang.

Aan de basis van het stedenbouwkundig plan staat het landschappelijk raamwerk, waardoor er een aantal samenhangende buurtjes ontstaan. We zetten allereerst in op het herkenbaar houden en versterken van het jongere bebouwingslint de Kobstederstraat, waar nog maar een fragment van herkenbaar is. Daarnaast willen we graag de buurtjes die reeds ontwikkeld zijn op een herkenbare wijze afronden binnen het landschappelijk raamwerk. Dit geldt voor de Noordelijke straat, deelgebied Zuidoost en de Jachthuisweg. De Jachthuisweg vormt in deze een bijzondere, omdat dit de nieuwe dorpsrand van Winterswijk wordt. Hier zetten we in op het beeld dat reeds is ingezet aan de zuidzijde, waarbij bebouwing zich oriënteert op de dorpsrand. In dit bebouwingslint is één bijzonder accent; dit accent representeert de dorpsrand, de overgang naar het buitengebied en het erachter gelegen buurtje Noordoost en krijgt daarmee een uitgesproken eigen karakter.

Voor de buurt op de es geldt dat daar door een afwijkende bebouwingstypologie een bijzondere woonkwaliteit ontstaat die de landschappelijke ligging op de es versterkt. De zuidwestelijke buurt ligt het dichtst bij de kern en met de uitgesproken rode tint verwijst dit naar een van de kenmerken die zo typisch is voor Winterswijk.

Voor alle deelgebieden geldt dat we het landschappelijke raamwerk willen versterken middels een klimaatadaptieve en natuurinclusieve inrichting. Dit is de basis van de inrichting van de openbare ruimte. Maar ook hier geldt dat we nadrukkelijk de samenhang tussen bebouwing, erfinrichting en openbare ruimte willen versterken. Zo maken we ruimte voor nestgelegenheden in de bebouwing, waar verschillende soorten in de openbare ruimte ook voedselplekken of nestmateriaal kunnen vinden. In deelgebied noordoost kiezen we daarbij ook voor een natuurlijke uitstraling van de bebouwing met onder meer hout en komt het groene raamwerk nadrukkelijk op de voorgrond.

Op een eigentijdse wijze, met aandacht voor een duurzame en natuurinclusieve ontwikkeling versterken we zo de lappendeken van bouwstijlen die kenmerkend is voor Winterswijk. Met als gemeenschappelijke deler een dorpse uitstraling realiseren we onderscheidende, maar typisch Winterswijkse buurtschappen die verbonden zijn met de specifieke stedenbouwkundige en landschappelijke context.

De gemeenschappelijke deler in alle buurtjes is de relatief sobere architectuur die maakt dat het landschappelijke raamwerk op de voorgrond treedt. Bij een sobere architectuur is een verfijnde detaillering van belang. Deze verfijnde detaillering kan tot uitdrukking komen in bijv. metselwerk, profilering van de goot en dergelijke.

Noordelijke straat

De Es

Noordoost

Jachthuisweg

Zuidwest

Noordoost

Kobstederstraat

Zuidoost

Getande rooilijn op 3 meter van de erfgrens

Rooilijn hoofdgebouw op 3 meter van alle erfgrenzen

Overhoekse oriëntatie

Entree aan Jachthuisweg

Twee parkeerplaatsen achter de voorgevelrooilijn

6/11 Maximale goot- en bouwhoogte

3.3 Jachthuisweg

Architectonische sfeer

De bebouwing aan de Jachthuisweg vormt straks de dorpsrand van Winterswijk. De woningen hebben dan ook een individuele landelijke uitstraling passend bij de bestaande woningen aan de Jachhuisweg. Van belang is dat de woningen een royale kap en een wisselende goothoogte krijgen om de overgang naar het buitengebied te maken.

Typisch Winterswijk zijn de coullissengevelwanden, een trapsgewijs verspringende zaagtandrooilijn. De woningen aan de Jachthuisweg komen getand aan de weg te staan met een verspringengde rooilijn, zoals ook de bestaande woningen in het zuiden.

Op de hoek van de Jachthuisweg en de entreeweg naar de nieuwe buurt ‘Noordoost’ komt een appartementengebouw. Het vormt een bijzondere schakel in het gebied op de grens tussen het landschap en het de Rikker. Dit gebouw krijgt een landelijke uitstraling met een markante kop aan de zuidzijde. Aan de oostzijde volgt dit gebouw meer de spelregels van de Jachthuisweg.

Woningtypologieën

- Vrijstaande woningen (zelfbouw)
- Bijzondere vrijstaande woningen, zoals meergeneratiehuis of kangoeroe woning (zelfbouw)
- Appartementen

Positie en oriëntatie

- Oriëntatie op de Jachthuisweg.
- Woningen staan getand aan de weg.
- Woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen, oriënteren zich op beide zijden en hebben een overhoekse oriëntatie.
- Rooilijnen bevinden zich 3 meter vanaf de voorste perceelsgrens.
- Het hoofdgebouw bevindt zich minimaal 3 meter van alle

perceelsgrenzen.

Compositie

- Eenvoudige hoofdvolumes.
- De kap heeft een duidelijke nokrichting.

Bouwmassa en kapvorm

- De woningen bestaan uit maximaal twee bouwlagen met een kap met een maximale goothoogte van 6 meter en een maximale bouwhoogte van 11 meter.
- Een kap in een simpele vorm is verplicht (langskap, zadeldak).
- Het hoofdgebouw heeft een maximale frontbreedte van 12 meter.

Bijgebouwen en aanbouwen

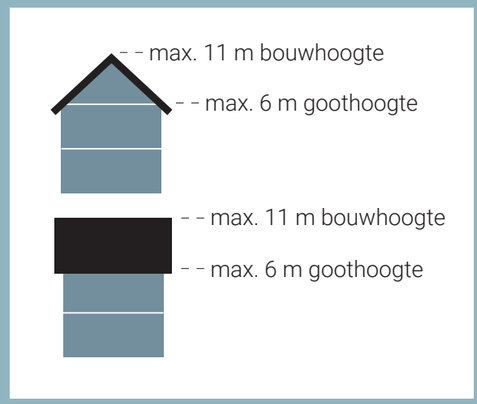
- Aanbouwen en bijgebouwen zijn nadrukkelijk onderdeel van het hoofdvolume (onder dezelfde kap) of bevinden zich op het achtererf.
- Aanbouwen en bijgebouwen bevinden zich aan de niet-openbare zijde en minimaal 6 meter achter de voorgevel van de woning.
- Bijgebouwen en aanbouwen hebben een maximale goothoogte van 3,30 meter en een maximale nokhoogte van 6,00 meter.

Materialisatie

- Gevels van baksteen in roodbruine aardetinten.
- Kappen in antraciete gebakken pannen.
- Verfijnde detaillering passend bij een landelijk dorps karakter (bijvoorbeeld gootlijsten, luiken, etc.) in wit of een ingetogen kleur.

Individuele uitstraling

- Woningen hebben een individuele uitstraling; nooit dezelfde woningen naast elkaar.

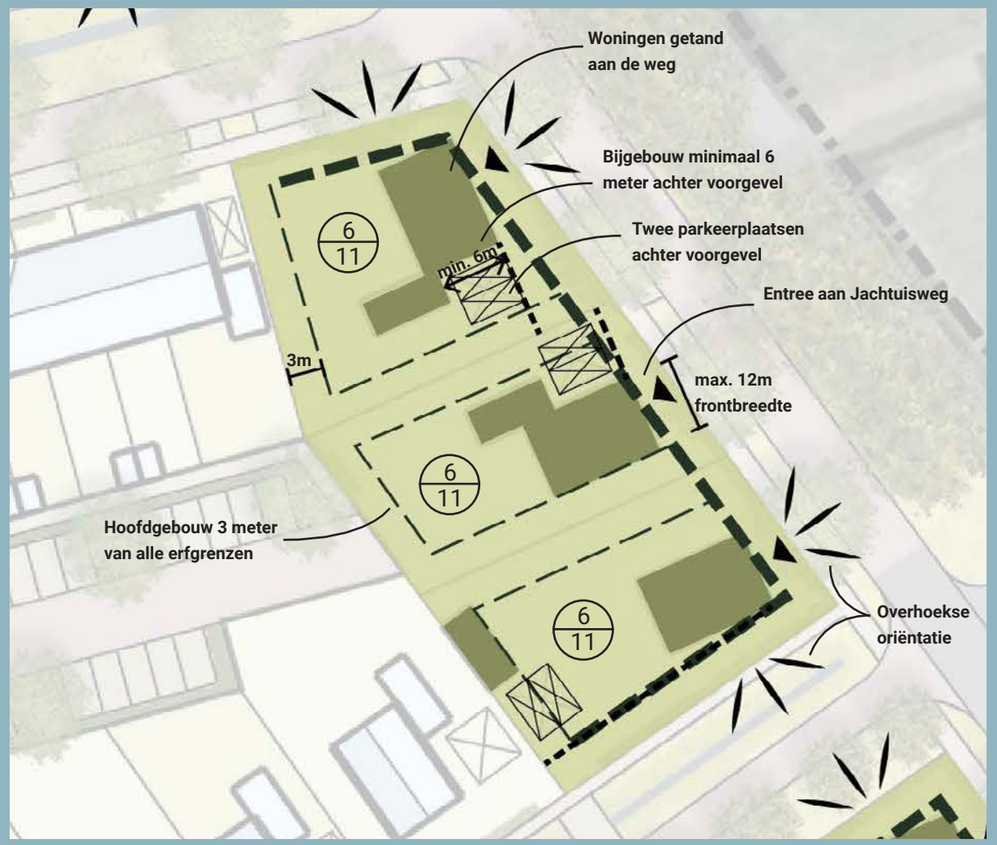
Principe goot- en bouwhoogte

Roodbruine baksteen met landschappelijke detailleringen

Eenvoudige hoofdvorm en duidelijke nokrichting kap

Principe

Landschappelijke uitstraling

Overhoekse oriëntatie

Haag voorzijde (max. 1,00m) - vrije keuze
Haag zij- en achterkanten (1,80m) - gemengde haag
Begroeid klimscherm

Gemengde haag

Erfafscheidingen

- Erfafscheidingen aan de voorzijde van de woningen bestaan uit een lage haag en is maximaal 1 meter hoog. De soort is vrij te kiezen (wel inheems en gebiedseigen). Zo ontstaat er diversiteit aan het lint.
- Bij woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen wordt de voortuinafscheiding ook langs de zijdelingse erfgrens toegepast, tot minimaal aan de achtergevel van de hoofdbebouwing.
- Erfafscheidingen aan de zij- en achterkanten grenzend aan de openbare ruimte bestaan uit een hoge gemengde haag, van veldesdoorn (Acer campestre), meidoorn (Crataeagus monogyna) en haagbeuk (Carpinus betulus) en is 1,80 meter hoog.
- Erfafscheidingen aan de parkeerkoffers bestaan uit een begroeid klimscherm met afwisselend klimop, bosrank, wilde wingerd en kamperfoelie.

Natuurinclusief

Erfafscheidingen bestaan uit hagen voor beschutting.

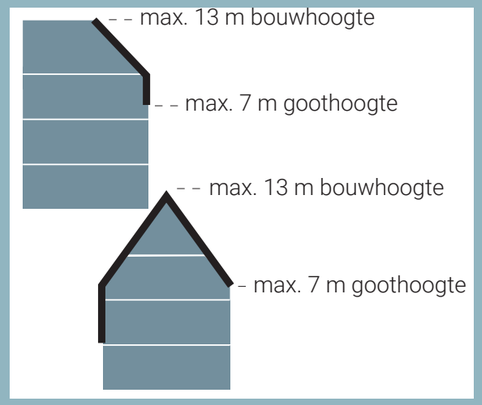
Kopse noordgevels van rijtjes en appartementen bevatten minimaal 3 inbouwkasten voor gierzwaluwen op ca. 40 cm afstand.

Pas bij minimaal 50% van de woningen witte daklijsten of gevels toe in combinatie met nestkasten voor de huiszwaluw. De huiszwaluw heeft specifiek voorkeur voor witte daklijsten of gevels.

Minimaal 50% van de spouwmuren zijn geschikt gemaakt voor vleermuizen. Dit kan gedaan worden door een entreesteen te plaatsen. Hierdoor krijgen vleermuizen toegang tot de spouwmuren.

Appartementengebouw

- Het hoofdgebouw bevindt zich minimaal 3 meter van alle perceelsgrenzen.
- Voor het appartementengebouw geldt een maximale goothoogte van 7 meter aan de representatieve zijden en een maximale nokhoogte van 13 meter.
- Eenvoudige hoofdvorm met een verplichte kap samengesteld uit langskappen met overstek, in een uitgesproken landelijk karakter.
- Verfijnde detaillering met typische kenmerken zoals bijv. grote staldeuren maken een verwijzing naar het buitengebied.
- Het appartementengebouw heeft een duidelijke kop aan de entreeweg naar de nieuwe buurt ‘Noordoost’ en een ‘lijf’ dat zich voegt naar de bebouwing aan de Jachthuisweg.
- De plint heeft een open en uitnodigende uitstraling naar de Jachthuisweg en entreeweg ‘Noordoost’.
- De hoofdentree bevindt zich aan de Jachthuisweg of de entreeweg naar ‘Noordoost’. Een ondergeschikte secundaire entree is mogelijk aan de achterzijde bij de parkeerplaats.
- Buitenruimtes zijn geïntegreerd binnen de bouwmassa en opgenomen in de kap, deze zijn ondergeschikt om niets af te doen aan de hoofdvorm van het gebouw.
- Bij de vormgeving van het appartementengebouw is een integraal plan voor bebouwing en terreininrichting vereist, waarbij een groene uitstraling van belang is.
- Bergingen zijn bij voorkeur opgenomen in de hoofdmassa en niet zichtbaar vanaf openbaar gebied. Als dit niet mogelijk is dan dient een gebouw met bergingen zorgvuldig te worden ingepast en een representatieve uitstraling te krijgen.
- Materiaal van de gevels in baksteen in aardetinten en/of toepassing van hout. Passend bij zowel de uitstraling van de woningen aan de Jachthuisweg als buurtje ‘Noordoost’.
- Kappen in antraciete gebakken pannen. Het dak gebruiken voor groen en/of zonnepanelen.
- Parkeren voor bewoners bevindt zich op eigen terrein, bezoekers parkeren in openbaar gebied.
- Parkeerplaatsen bevinden zich achter de voorgevel.

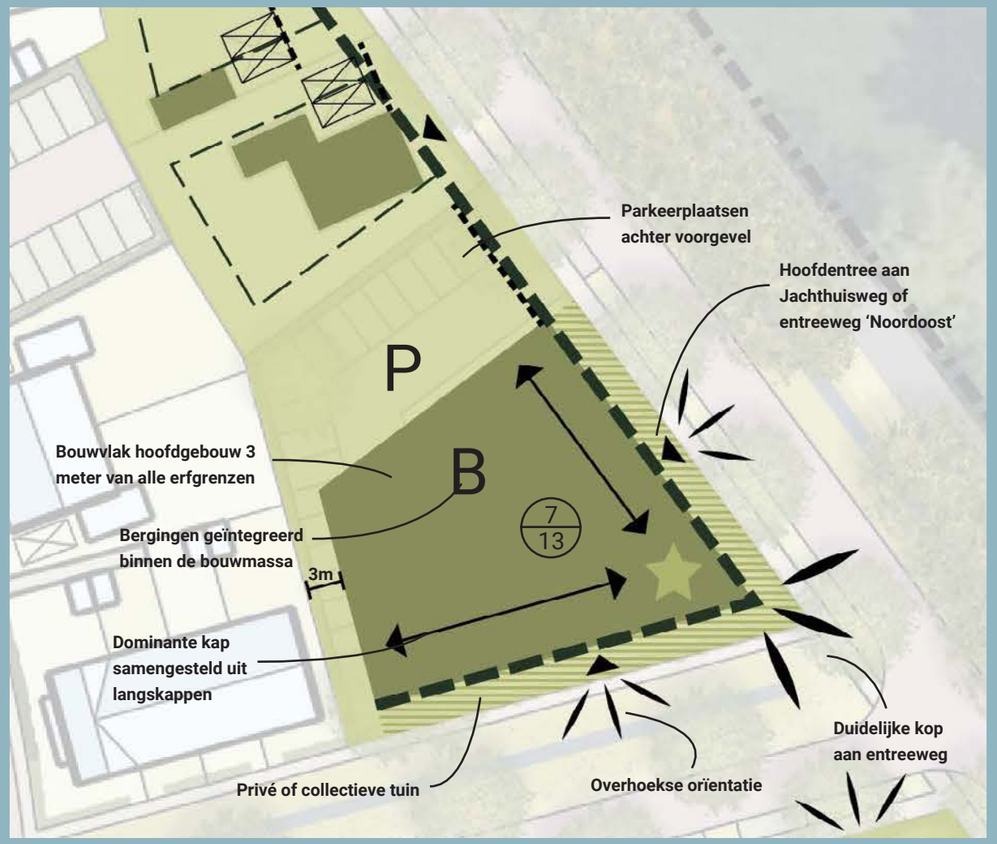
Principe goot- en bouwhoogte

Uitgesproken landelijk karakter

Eenvoudige hoofdvorm met kap in overstek

Principe

Buitenruimtes opgenomen in de kap en zijn ondergeschikt

Materiaal gevels van hout en duidelijke ‘kop’

Twee tinten/materialen, donkerste onder als hoge ‘plint’

Gevels bestaan uit baksteen en/of hout, verfijnde detaillering

Incidentele onderbreking van de langskap bij rijwoningen

3.4 Zuidoost

Architectonische sfeer

Het zuidoosten van de Rikker sluit niet alleen aan de ontsluiting van de Beltmolen en Watermolen, maar ook met de bebouwingssfeer. Het vormt samen één buurtje. De gevels bestaan uit baksteen en/of hout. Uitgangspunt is dat de gevels twee tinten/materialen kennen, met de donkerste tint/materiaal onder als hoge ‘plint’. De langskappen met zwarte dakpannen worden incidenteel onderbroken door een dwarskap.

Woningtypologieën

- Vrijstaande woningen
- Twee-onder-een-kapwoningen
- Rijwoningen

Positie en oriëntatie

- Oriëntatie op de woonstraat.
- Woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen, oriënteren zich op beide zijden en hebben een overhoekse oriëntatie.
- Samenhangende rooilijn op 3 meter van de erfgrens.

Bouwmassa en kapvorm

- De woningen bestaan uit maximaal twee bouwlagen met een kap met een maximale goothoogte van 6 meter en een maximale bouwhoogte van 11 meter.
- Het toepassen van een kap is verplicht.
- Rijwoningen hebben in basis een langskap en bij de overige woningen is variatie in langs- en dwarskappen.
- Ten behoeve van een gevarieerd beeld in de rijwoningen is een incidentele onderbreking van de langskap mogelijk met een dwarskap.
- Bijgebouwen en aanbouwen hebben een maximale goothoogte van 3,30 meter en een maximale nokhoogte van 6,00 meter.

Hoekaccenten

- In de kopgevels bevindt zich op de begane grond een grote raamopening, erker of entree.

- Kopgevels zijn nooit volledig gesloten.
- Garages of bergingen liggen bij voorkeur aan de niet-openbare zijde.
- Garages of bergingen grenzend aan de openbare zijde zijn mee ontworpen met de architectuur van de woning.

Stijl en vormgeving

- Verfijnde detaillering met een traditionele of eigentijdse uitstraling.
- De woningen hebben een duidelijk herkenbare goot.

Materialisatie

- Gevels bestaan uit baksteen uit aardetinten en/of hout.
- Gevels kennen twee tinten/materialen, met de donkerste tint/materiaal onder als hoge ‘plint’.
- Lijstwerk wordt uitgevoerd in witte, grijze, donkere of materiaaleigen tinten.
- Daken bestaan uit antracietkleurige, matte pannen al dan niet gecombineerd met zonnepanelen.

Parkeren op eigen terrein

- Inritten worden zo veel mogelijk gecombineerd.
- Parkeerplaatsen bevinden zich achter de voorgevel .

Erfafscheidingen

- Erfafscheidingen aan de voorzijde van de woningen bestaan uit een lage haag, van gewone liguster (Ligustrum vulgare) en is maximaal 1 meter hoog.
- Bij woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen wordt de voortuinafscheiding ook langs de zijdelingse erfgrens toegepast, tot minimaal 3 meter achter de voorgevelrooilijn van de hoofdbebouwing.
- Erfafscheidingen aan de zij- en achterkanten grenzend aan openbaar gebied bestaan uit een hoge haag, van gewone liguster (Ligustrum vulgare) en is 1,80 meter hoog.
- Erfafscheidingen grenzend aan de parkeerkoffers bestaan uit een begroeid klimscherm met afwisselend klimop, bosrank, wilde wingerd en kamperfoelie.

Natuurinclusief

Erfafscheidingen bestaan uit hagen voor beschutting.

Minimaal 50% van de spouwmuren zijn geschikt gemaakt voor vleermuizen. Dit kan gedaan worden door een entreesteen te plaatsen. Hierdoor krijgen vleermuizen toegang tot de spouwmuren.

Iedere twee-onder-eenkap woning of vrijstaande woning krijgt een vleermuiskast.

Ligusterhaag

Lage ligusterhaag

Woningen bestaan uit maximaal één bouwlaag met kap

Gebruik van aardse materialen en ingetogen kleuren

Eenvoudige langs- en dwarskappen

Landelijk dorpse detailleringen

Kap is dominant de gevel ondergeschikt

3.5 Kobstederstraat

Architectonische sfeer

De Kobstederstraat wordt een fietsstraat die de Rikker met het centrum van Winterswijk verbindt. De vrijstaande- en twee-onder-een-kapwoningen krijgen een individuele landelijke uitstraling, wat aansluit bij het jonge bebouwingslint. Dit komt tot uiting in een simpele hoofdmassa, lage goothoogte, domiante kap en ondergeschikte gevel. Binnen de landelijke uitstraling kunnen zij zowel een eigentijdse of meer traditionele vormgeving hebben. Juist die vrijheid is hier belangrijk. Elementen die zorgen voor een landelijke uitstraling zijn royale kappen met overstekken, het toepassen van veel hout of stucwerk (naast baksteen), ingetogen kleuren en een zorgvuldige en verfijnde detaillering. Bij iedere woning wordt zorgvuldig afgewogen welke elementen worden toegepast. Een rustige uitstraling van de woning staat voorop.

Woningtypologieën

- Vrijstaande woningen (zelfbouw)
- Twee-onder-een-kapwoningen (zelfbouw)

Positie en oriëntatie

- Oriëntatie op de Kobstederstraat.
- Rooilijnen zijn flexibel en bevinden zich tussen de 3 en 6 meter vanaf de voorste perceelsgrens. Van naastgelegen woningen varieert de rooilijn minimaal 1 meter.
- Woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen, oriënteren zich op beide zijden en hebben een overhoekse oriëntatie.

Compositie

- Enkelvoudige, eenduidige hoofdvolumes, samengestelde hoofdvolumes zijn niet toegestaan.
- De kap is dominant en de gevel is ondergeschikt.

Bouwmassa en kapvorm

- De woningen bestaan uit maximaal één bouwlaag met een kap met een maximale goothoogte van 4 meter en een maximale bouwhoogte van 10 meter.

- Alleen eenvoudige langs- en dwarskappen zijn toegestaan. Het toepassen van wolfseinden, geknikte daken of sculpturale kappen is mogelijk, maar samengestelde kappen zijn niet toegestaan.

Materialisatie

- Gebruik van aardse materialen voor gevel en dak (bijvoorbeeld baksteen, gebakken pan, riet, hout, natuursteen) en ingetogen kleur en materiaalgebruik.
- Verfijnde detaillering passend bij een landelijk dorps karakter (bijvoorbeeld gootlijsten, luiken, etc.) in ingetogen kleuren of wit.

Bijgebouwen en aanbouwen

- Aanbouwen en bijgebouwen zijn meeontworpen met het hoofdvolume of bevinden zich op het achtererf.
- Aanbouwen en bijgebouwen bevinden zich aan de niet-openbare zijde en minimaal 6 meter achter de voorgevel.
- Bijgebouwen en aanbouwen hebben een maximale goothoogte van 3,30 meter en een maximale nokhoogte van 6,00 meter.

Parkeren op eigen terrein

- Inritten worden zo veel mogelijk gecombineerd t.b.v. behoud bestaande bomen.
- Twee parkeerplaatsen naast elkaar.
- Parkeerplaatsen bevinden zich achter de voorgevel.

Erfafscheidingen

- Erfafscheidingen aan de voorzijde van de woningen bestaan uit een lage haag, van beuk (Fagus sylvatica) en is maximaal 1 meter hoog.
- Bij woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen wordt de voortuinafscheiding ook langs de zijdelingse erfgrens toegepast, tot minimaal 3 meter achter de voorgevelrooilijn van de hoofdbebouwing.
- Erfafscheidingen aan de zij- en achterkanten grenzend aan het openbaar gebied bestaan uit een hoge haag, van beuk (Fagus sylvatica) en is 1,80 meter hoog.
- Erfafscheidingen grenzend aan de parkeerkoffers bestaan uit een begroeid klimscherm met afwisselend klimop, bosrank, wilde wingerd en kamperfoelie.

Natuurinclusief

Erfafscheidingen bestaan uit hagen voor beschutting.
Kopse noordgevels bevatten minimaal 3 inbouwkasten voor gierzwaluwen op ca. 40 cm afstand.
Iedere twee-onder-eenkap woning of vrijstaande woning krijgt een vleermuiskast.

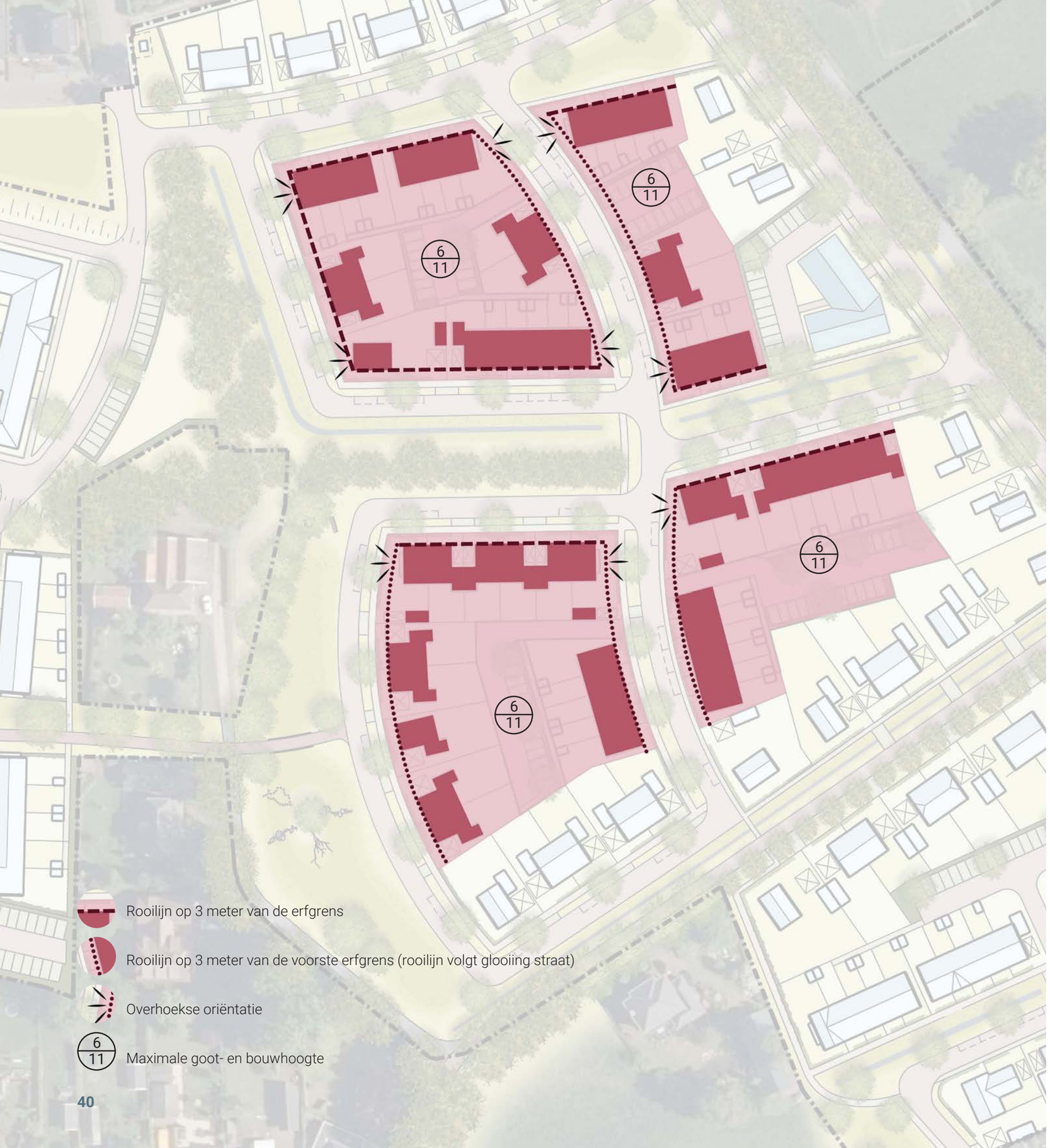

Lage beukenhaag

Winterbeeld beukenhaag

3.6 Noordoost

Architectonische sfeer

Deelgebied Noordoost is een wat groter deelgebied met een mix aan woningtypelogieën. Het bestaat uit twee delen die gescheiden zijn door de bestaande houtwal. In het verlengde van deze bomenrij bevindt zich de entree van dit deelgebied, een ontsluitingsweg met bomen aan weerszijden. De meeste woningen hebben uitzicht op water en groen en krijgen een natuurlijk landelijk karakter.
Het buurtje krijgt een duurzame uitstraling met de toepassing van natuurlijk hout. De gevels van de woningen worden naast baksteen in aardetinten voor een deel bekleed met hout in een natuurlijke tint. De kappen worden uitgevoerd in antraciete pannen met zonnepanelen.

Woningtypologieën

- Vrijstaande woningen
- Twee-onder-een-kapwoningen
- Rijwoningen

Positie en oriëntatie

- Oriëntatie op de woonstraat.
- Woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen, oriënteren zich op beide zijden en hebben een overhoekse oriëntatie.
- Rooilijnen op 3 meter van de erfgrens.

Bouwmassa en kapvorm

- De woningen bestaan uit maximaal twee bouwlagen met een kap met een maximale goothoogte van 6 meter en een maximale bouwhoogte van 11 meter.
- Het toepassen van een kap met dakoverstekken is verplicht.
- De rijwoningen en twee-onder-een-kapwoningen hebben in basis een langskap, ten behoeve van een gevarieerd beeld is een incidentele kapverdraaiing mogelijk.
- Vrijstaande woningen hebben een langs- of dwarskap.

- Bijgebouwen en aanbouwen hebben een maximale goothoogte van 3,30 meter en een maximale nokhoogte van 6,00 meter.

Hoekaccenten

- In de kopgevels bevindt zich op de begane grond een grote raamopening, erker of entree.
- Kopgevels zijn nooit volledig gesloten.
- Garages of bergingen liggen bij voorkeur aan de niet-openbare zijde.
- Garages of bergingen grenzend aan de openbare zijde zijn mee ontworpen met de architectuur van de woning.

Materialisatie

- Gevels zijn in de basis van baksteen in aardetinten.
- Toepassing van hout voor minimaal 20% van de naar de openbaar gebied georiënteerde gevels.
- Kappen in antraciete gebakken pannen (met zonnepanelen).

Variatie

- Elk rijtje, twee-onder-een-kapwoning en vrijstaande woning is een architectonische eenheid.
- Er zijn maximaal drie identieke woningen aan elkaar geschakeld, daarna is er een variatie in de kapvorm of gevel (spel met kapverdraaiing) en/of gevelindeling en/of materiaalgebruik). Voorbeelden zijn het toepassen van een andere tint baksteen, een dwarskap als onderbreking van de langskap of andere gevelindeling met openingen (ramen) en het gebruik van hout.
- Er staan nooit twee identieke rijtjes of twee-onder-een-kapwoningen naast elkaar.

Parkeren op eigen terrein

- Inritten worden zo veel mogelijk gecombineerd.
- Parkeerplaatsen bevinden zich achter de voorgevel .

Gevels bestaan in de basis uit baksteen in aardetinten

Variatie ontstaat door toepassing van verschillende aardetinten

Kappen met dakoverstekken

Toepassing van hout voor minimaal 20% van de naar de openbaar gebied georiënteerde gevels

Elke woning is een architectonische eenheid.

Woningen hebben in basis een langskap

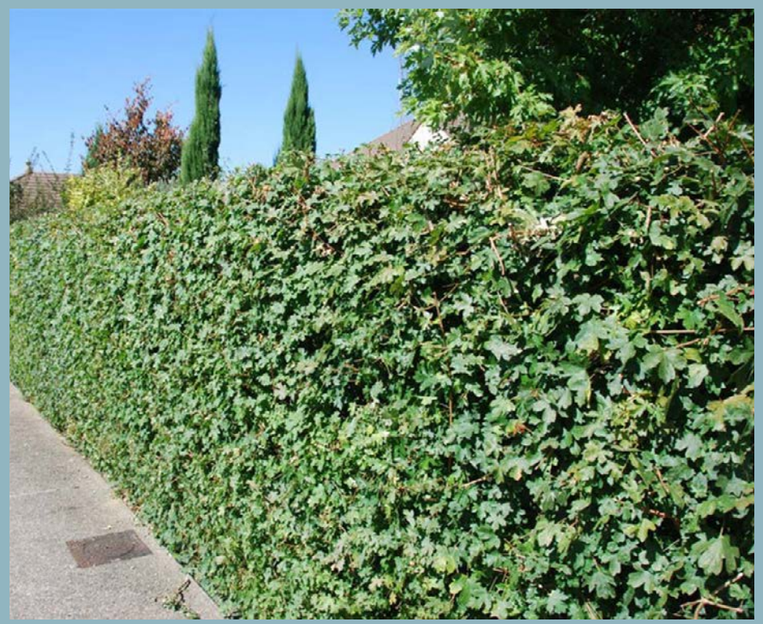

Erfafscheidingen

- Erfafscheidingen aan de voorzijde van de woningen bestaan uit een lage haag, van veldesdoorn (Acer campestre) en is maximaal 1 meter hoog.
- Bij woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen wordt de voortuinafscheiding ook langs de zijdelingse erfgrens toegepast, tot minimaal 3 meter achter de voorgevelrooilijn van de hoofdbebouwing.
- Erfafscheidingen aan de zij- en achterkanten grenzend aan het openbaar gebied bestaan uit een hoge haag, van veldesdoorn (Acer campestre) en is 1,80 meter hoog.
- Erfafscheidingen grenzend aan parkeerkoffers bestaan uit een begroeid klimscherm met afwisselend klimop, bosrank, wilde wingerd en kamperfoelie.

Natuurinclusief

- Minimaal 50% van de daken zijn geschikt voor de huismus.
- Erfafscheidingen bestaan uit hagen voor beschutting.
- Kopse noordgevels bevatten minimaal 3 inbouwkasten voor gierzwaluwen op ca. 40 cm afstand.
- Minimaal 50% van de spouwmuren zijn geschikt gemaakt voor vleermuizen. Dit kan gedaan worden door een entreesteen te plaatsen. Hierdor krijgen vleermuizen toegang tot de spouwmuren.
- Iedere twee-onder-een-kap woning of vrijstaande woning krijgt een vleermuiskast.

Hoge veldesdoornhaag

Inbouwkast voor vleermuizen nabij houtsingels

Veldesdoornhaag

Gierzwaluwkasten in de gevel

Haag als schuilplaats voor vogels

Egelpoort in schutting

Traditionalistische bouwvorm met een eigentijdse uitstraling

Woningen met één roodbruine aardetint gevels met herkenbare witte daklijsten

Moderne woning met overstek

Daklijsten, kozijnen en detailleringen in wit

3.7 Noordelijke straat

Architectonische sfeer

De Noordelijkste Straat gaat in het stedenbouwkundig plan mee in de bestaande glooiende straten ten noorden van de Rikker. Het beëindigt de wijk Winterswijk-Noordoost. De woningen aan deze straat sluiten dan ook qua uitstraling aan op de woningen aan de Lekstraat en Scheldestraat.
De gevels krijgen een donkere kleur baksteen daarboven een dominante zwarte kap met overstek en een opvallende witte daklijst.

Woningtypologieën

- Vrijstaande woningen
- Twee-onder-een-kapwoningen

Positie en oriëntatie

- Oriëntatie op de woonstraat.
- Woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen, oriënteren zich op beide zijden en hebben een overhoekse oriëntatie.
- Rooilijnen zoals aangegeven op nevenstaande kaart op 3 meter van de voorste erfgrens (gaan mee met de glooiende straat).

Bouwmassa en kapvorm

- De woningen bestaan uit maximaal twee bouwlagen met een kap met een maximale goothoogte van 6 meter en een maximale bouwhoogte van 11 meter.
- Het toepassen van een kap met overstek is verplicht.
- Alleen eenvoudige langs- en dwarskappen zijn toegestaan.
- Bijgebouwen en aanbouwen hebben een maximale goothoogte van 3,30 meter en een maximale nokhoogte van 6,00 meter.

Materialisatie

- Gevels van baksteen in één roodbruine aardetint.
- Kappen in antraciete gebakken pannen (met zonnepanelen).
- Verfijnde detaillering, waarbij daklijsten, kozijnen etc. in wit zijn uitgevoerd.

Stijl en vormgeving

- Traditionalistische bouwvorm met een eigentijdse uitstraling.
- De woningen hebben een duidelijk herkenbare witte daklijst.

Parkeren op eigen terrein

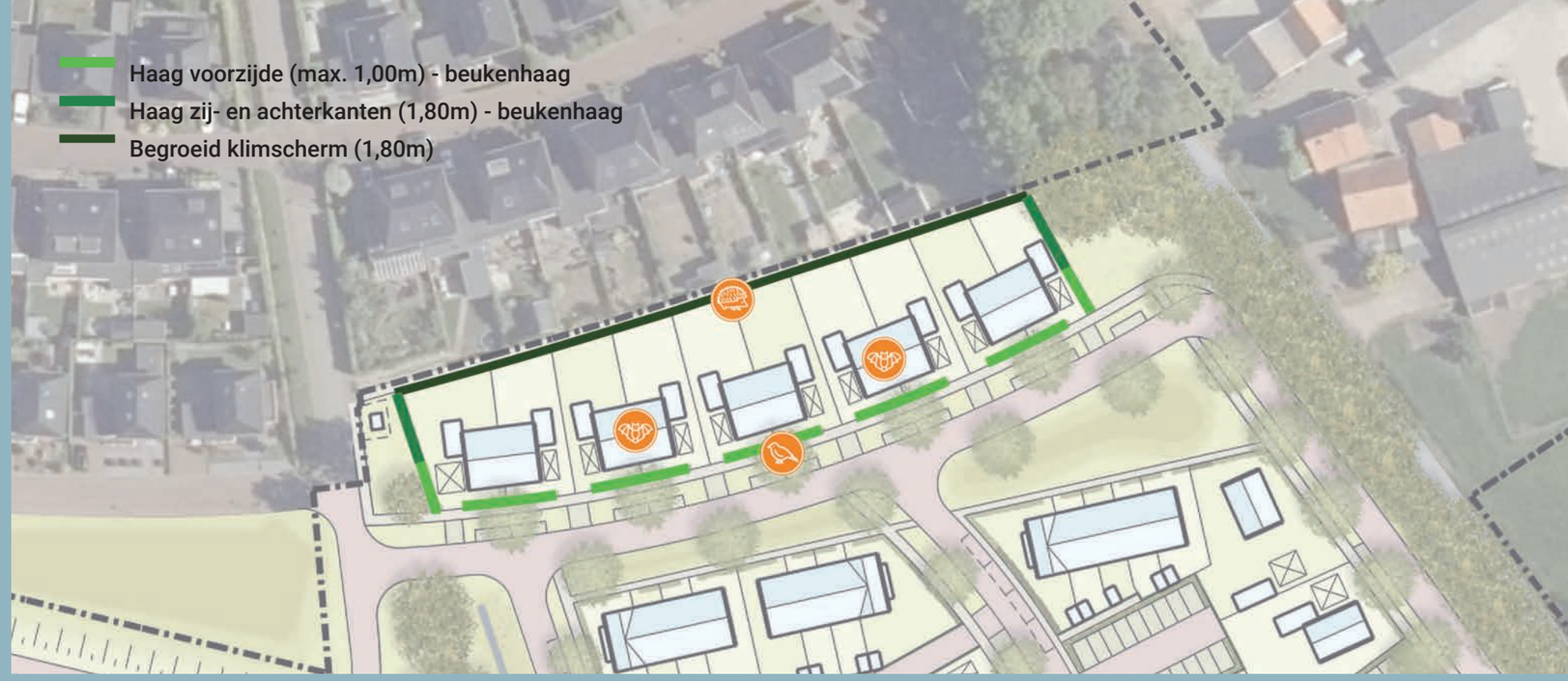
- Inritten worden zo veel mogelijk gecombineerd.
- Parkeerplaatsen bevinden zich achter de voorgevel.

Erfafscheidingen

- Erfafscheidingen aan de voorzijde van de woningen bestaan uit een lage haag, van beuk (fagus sylvatica) en is maximaal 1 meter hoog.
- Bij woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen wordt de voortuinafscheiding ook langs de zijdelingse erfgrens toegepast, tot minimaal 3 meter achter de voorgevelrooilijn van de hoofdbebouwing.
- Erfafscheidingen aan de zij- en achterkanten grenzend aan het openbaar gebied bestaan uit een hoge haag, van beuk (fagus sylvatica) en is 1,80 meter hoog.
- Erfafscheidingen grenzend aan achterpad bestaan uit een begroeid klimscherm met afwisselend klimop, bosrank, wilde wingerd en kamperfoelie.

Natuurinclusief

Erfafscheidingen bestaan uit hagen voor beschutting.
Iedere twee-onder-een-kap woning of vrijstaande woning krijgt een vleermuiskast.

Winterbeeld beukenhaag

Lage beukenhaag

Beukenhaag

Uiterste rooilijn is 1 meter vanaf de perceelsgrens, daarbinnen mag gevarieerd worden

Gesloten hoeken benadrukken eenheid hof

Maximaal 2 toegangen naar de binnentuin per blok

Entrees woningen aan de buitenzijde van de hoven

Maximale goot- en bouwhoogte

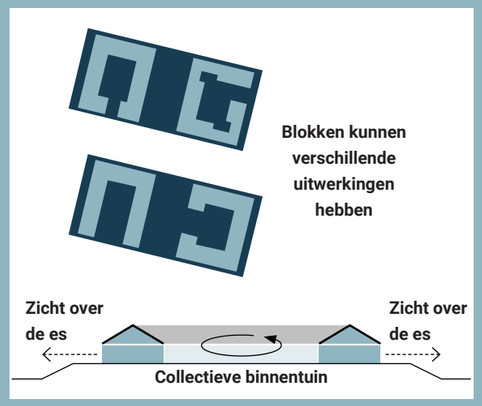

Entree aan de buitenzijde met privé stoepje

Opening in het blok

Principe

Verticaal volume tussen dakvlak en gevel

Gevels zijn van baksteen in aardetinten

3.8 De Es

Architectonische sfeer

De verhoogde ligging van dit deelgebied vraagt om een bijzondere uitwerking. Door te kiezen voor compacte bebouwing, blijven de randen van de es vrij en is het talud goed ervaarbaar. Het is van belang dat de woningen naar buiten toe een representatief karakter hebben, omdat zij door de verhoogde ligging van de es goed zichtbaar zijn. De bebouwing op de es vormen twee hofjes met levensloopbestendige woningen om een collectief groene binnenplaats. Deze refereren qua architectonische sfeer naar de karakteristieke arbeiderswoningen die Winterswijk kent.
Een belangrijk kenmerk hierbij is een verticaal element in de gevel wat doorloopt in het dakvlak. De hoven worden in architectuur en buitenruimte in samenhang ontworpen. De woningen kijken vrij vanaf de es uit over het landschap. Iedere woning heeft aan de buitenzijde de entree en een kleine voortuin voor ontmoetingen, recreatie en persoonlijke aankleding.

Woningtypologieën

- Levensloopbestendige woningen (senioren)

Positie en oriëntatie

- Rooilijn op minimaal 1 meter en maximaal 2 meter van de perceelsgrens.
- De collectieve tuin is toegankelijk via maximaal twee doorgangen of poorten in één blok, zodat de continuïteit van het blok niet onderbroken wordt door deze toegangen.
- Bergingen en collectieve ontmoetingsruimten worden geïntegreerd in de plint van het gebouw of in de woning zelf, zodat er geen losstaande gebouwen ontstaan.

Bouwmassa en kapvorm

- Op de es komen twee blokken (hoven) met woningen, om het kleinschalige karakter te benadrukken.
- De woningen bestaan in de basis uit maximaal één bouwlaag met een kap met een maximale goothoogte van 4 meter en een

maximale bouwhoogte van 8 meter.

- Het toepassen van een kap is verplicht.
- De hofwoningen hebben in basis een langskap, t.b.v. een gevarieerd beeld is een incidentele kapverdraaiing mogelijk.
- Buitenruimtes zijn meeontworpen en vormen onderdeel van het blok.
- Bijgebouwen en aanbouwen zijn niet toegestaan.

Verticaal element

- Elke hofwoning heeft een toegevoegd verticaal volume die de verwevenheid tussen dakvlak en gevel versterken. Dit kunnen elementen in het dakvlak zijn die doorlopen in de gevel of elementen die vanaf het maaiveld doorlopen in het dakvlak.
- Deze volumes zijn ondergeschikt aan de gevel; zijn maximaal één derde van de gevel breed, mogen maximaal 0,5 meter voor de rooilijn liggen en moeten voor de herkenbaarheid van de kap onder de nok blijven.

Materialisatie

- Verfijnde detaillering.
- Gevels zijn van baksteen in aardetinten.
- Kappen in antraciete gebakken pannen (met zonnepanelen).
- Verticaal element in de gevel en kap kent een duidelijk onderscheidend materiaal, zoals metaal, hout, kunststof of een natuurlijke bekleding.

Collectieve tuin

De inrichting van de semi-openbare collectieve binnentuinen is bij de uitwerking van de blokken middels een inrichtingsplan nader uit te werken. Uitgangspunt is dat het een aangename groene verblijfsruimte is, met zitelementen en bloeiende en vruchtdragende soorten t.b.v. de biodiversiteit en het aantrekken van insecten zoals bijen en vlinders.

Geclusterd parkeren

- Parkeren bevindt zich geclusterd tussen de twee hoven in.

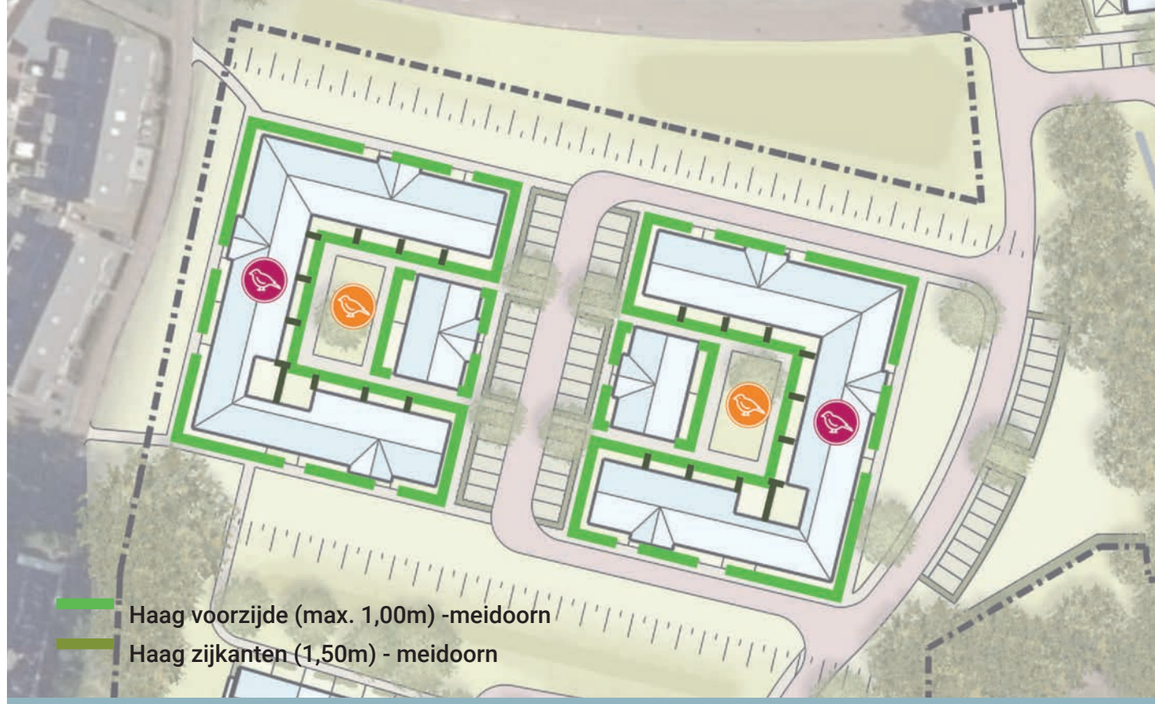
Erfafscheidingen

- Erfafscheidingen bestaan uit een lage haag van meidoorn (Crataegus monogyna) en is maximaal 1 meter hoog. Erfafscheidingen tussen de woningen bestaan uit een haag van meidoorn van maximaal 1,50 meter hoog.

Natuurinclusief

Minimaal 50% van de daken zijn geschikt voor de huismus.

Erfafscheidingen bestaan uit hagen voor beschutting en vruchtdragende bomen en hagen worden toegepast voor voedsel.

Collectieve binnentuin

Meidoornhaag

Geschikte daken voor huismussen realiseren

Vrucht van de meidoorn

Rooilijn gelijk aan zijgevel woning, opengewerkte gevel aan openbaar gebied

Rooilijn op 3 meter van de erfgrens

Samenhangende rooilijn op 2 tot 6 meter van de erfgrens (rooilijn volgt de straat)

6/11 Maximale goot- en bouwhoogte

3.9 Zuidwest

Architectonische sfeer

De opengewerkte kopgevels van de rijwoningen spelen de hoofdrol in deze nieuwe buurt van de Rikker. Alle kopgevels grenzen op de begane grond met een grote raamopening of erker aan het openbaar groen. Zijtuinen aan het openbaar gebied worden begrensd door een hoge groene haag. Daarnaast worden de woningen speels georiënteerd aan de glooiende straten en zijn zo veel mogelijk gericht op het groen in de openbare ruimte. Ook geldt dat de gevels in de karakteristieke diep rood oranje kleur worden uitgevoerd, wat zowel in baksteen als in een ander materiaal kan.

Woningtypologieën

- Rijwoningen (ook met een brede beuk voor levensloopbestendigheid).

Positie en oriëntatie

- Speels georiënteerd aan de woonstraten en zo veel mogelijk gericht naar het openbaar groen.
- Woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen, oriënteren zich op beide zijden en hebben een overhoekse oriëntatie.
- Rooilijn op 3 meter van de erfgrens bij rechte straten.
- Rooilijnen op 2 tot 6 meter van de erfgrens bij glooiende straten.
- Aan de hoofdontsluitingsweg zijn maximaal zes woningen aaneengeschakeld om het slingerende verloop van de weg te kunnen volgen.

Bouwmassa en kapvorm

- De woningen bestaan uit maximaal twee bouwlagen met een kap met een maximale goothoogte van 6 meter en een maximale bouwhoogte van 11 meter.
- Het toepassen van een kap is verplicht.
- De rijwoningen hebben in basis een langskap, ten behoeve van een

gevarieerd beeld is een incidentele kapverdraaiing, hoge goot, plat dak of lessenaarsdak mogelijk.

- Bijgebouwen en aanbouwen hebben een maximale goothoogte van 3,30 meter en een maximale nokhoogte van 6,00 meter.

Materialisatie

- Gevels in de karakteristieke diep rood oranje kleur, in baksteen maar ook in andere materialen zoals hout.
- Kappen in antraciete gebakken pannen (met zonnepanelen).
- Lijstwerk en details worden uitgevoerd in wit.

Stijl en vormgeving

- Traditionalistische bouwvorm met een eigentijdse uitstraling.
- De woningen hebben een duidelijk herkenbare goot.

Kopgevels

- Dichte kopgevels zijn niet toegestaan.
- In de kopgevel grenzend aan het openbaar groen is op de begane grond een grote raamopening of erker verplicht.
- Verbijzondering van de gevel is toegestaan.
- Garages of bergingen liggen bij voorkeur aan de niet-openbare zijde.
- Garages of bergingen grenzend aan de openbare zijde zijn mee ontworpen met de architectuur van de woning.

Gevarieerd beeld door incidentele hoge goot

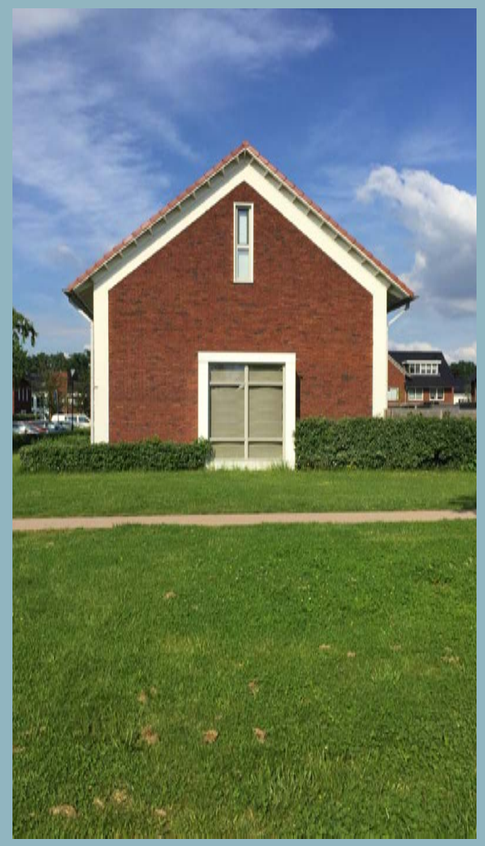
Duidelijk herkenbare goot in wit

Opengewerkte kopgevel grenzend aan het openbaar groen

karakteristieke diep rood oranje kleur in hout

Opengewerkte kopgevel grenzend aan het openbaar groen

Details in wit

Details in de gevel uitgevoerd in wit

karakteristieke diep rood oranje kleur in hout

Haag voorzijde (max. 1,00m) - haagbeuk
Haag zij- en achterkanten (1,80m) - haagbeuk
Begroeid klimscherm (1,80m)

Variatie bij rijwoningen

- Er zijn maximaal drie identieke woningen aan elkaar geschakeld, daarna is er een variatie in de kapvorm of gevel (spel met kapverdraaiing, hogere goot, plat dak, lessenaarsdak en/of gevelindeling en/of materiaalgebruik).
- Er staan nooit twee identieke rijtjes naast elkaar.

Voorbeelden van subtiele geleding van de gevel en verfijnde detaillering

Erfafscheidingen

- Erfafscheidingen aan de voorzijde van de woningen bestaan uit een lage haag, van haagbeuk (Carpinus betulus) en is maximaal 1 meter hoog.
- Bij woningen die aan twee zijden aan de openbare ruimte grenzen wordt de voortuinafscheiding ook langs de zijdelingse erfgrens toegepast, tot minimaal 3 meter achter de voorgevelrooilijn van de hoofdbebouwing of tot aan de opengewerkte gevel.
- Erfafscheidingen aan de zij- en achterkanten grenzend aan het openbaar gebied bestaan uit een hoge haag, van haagbeuk (Carpinus betulus) en is 1,80 meter hoog.
- Erfafscheidingen grenzend aan parkeerkoffers of achterpaden bestaan uit een begroeid klimscherm met afwisselend klimop, bosrank, wilde wingerd en kamperfoelie.

Natuurinclusief

Op kopse zuidgevels van rijtjes zijn minimaal 3 bijenstenen aanwezig;

Minimaal 50% van de daken zijn geschikt voor de huismus.

Erfafscheidingen bestaan uit hagen voor beschutting.

Kopse noordgevels van rijtjes en appartementen bevatten minimaal 3 inbouwkasten voor gierzwaluwen op ca. 40 cm afstand.

Pas witte daklijsten of gevels toe in combinatie met nestkasten voor de huiszwaluw. De huiszwaluw heeft specifiek voorkeur voor witte daklijsten of gevels.

Gevels dicht bij doorgaande groenstructuren bevatten vleermuiskasten

Haagbeuk als erfafscheiding bij dit deelgebied

Bijenstenen toepassen in zuidgevels

Geschikte daken voor huismussen realiseren

Hagen voor voedsel en beschutting

gierzwaluwkasten in de gevel

Zwaluwnesten aan witte daklijsten

Inbouwkast voor vleermuizen nabij houtsingels

Ook met de inrichting van de tuinen kunnen bewoners een bijdrage leveren aan een klimaatadaptieve en natuurinclusieve woonomgeving.

De aanleg van een groene tuin heeft veel voordelen:

- Dieren, zoals vogels en insecten, vinden hier voedsel en verblijfsplekken
- Een groene tuin warmt veel minder op in de zomer en biedt verkoeling (en schaduw).
- Bij hevige buien kan het regenwater makkelijk de bodem in. Dit voorkomt wateroverlast en zorgt ervoor dat ook droogte wordt tegen gegaan.
- Een groene plek vergroot het woongenot en geeft sfeer en kleur aan de tuin.

Een groene tuin hoeft niet arbeidsintensief te zijn. Met een aantal slimme keuzes kan iedereen zijn steentje bijdragen. Hiernaast volgt een overzicht van mogelijke maatregelen.

3.10 Inspiratie voor een groene tuin: klimaatadaptief én natuurinclusief

Streef naar om niet meer dan 50% van je perceel te verharden. Hierdoor kan regenwater goed in de bodem infiltreren, is er meer ruimte voor groen en blijft het daardoor koeler. Wil je toch een oprit, terras of paden verharden, dan zijn er verschillende soorten halfverharding die als goed alternatief werken voor elementverharding.

Halfverharding:

- Stapstenen.
- Karresporen.
- Houtsnippers.
- Grasbetonstenen.
- Grind.

Pas zoveel mogelijk bloeiende planten toe. De planten bieden voedsel voor insecten zoals bijen, hommels en vlinders. Kies soorten die geschikt zijn voor insecten en die elkaar afwisselen in bloeiperiode. Zo krijg je jaarrond een tuin vol insecten en kleur.

Als je ruimte hebt in je tuin kun je ervoor kiezen om een stukje water te creëren. Hier komen allerlei insecten, amfibiën en andere dieren op af. Daarnaast groeien er ook hele andere soorten planten in en rondom het water.

Vang het regenwater op in een regenton zodat je in droge tijden je tuin toch van water kan voorzien. Koppel regenpijpen af en laat het water in je tuin infiltreren. Hierdoor verdwijnt het goede water niet in het riool en hebben de planten en bomen er profijt van.

Veel dieren houden niet van nette tuinen want daar is weinig voedsel te vinden en geen goede verblijftplaats. Laat daarom een stukje in je tuin wat verwilderen door de natuur zijn gang te laten gaan en bladeren te laten liggen en takken op te stapelen.

Een boom is een goede schuilplaats en voedselbron voor vogels, insecten en andere dieren. Daarnaast kan een boom ons voedsel bieden en onder een boom is het koeler en prettiger verblijven dan schaduw van bijv. een zonnescherm. Pas bij voorkeur een inheemse soort toe. Er zijn ook goede uitheemse soorten.

De egel struint graag door tuinen heen. Geef de egel ook een kans om van tuin naar tuin te komen door openingen in schuttingen te maken. Laat rustig bladafval en takken op een hoop liggen. Dit is een mooie schuilplaats voor egels.

Een haag rondom de tuin geeft een mooi groen beeld en biedt privacy. Daarnaast schuilen vogels graag in hagen en struiken. Kies je voor een meidoorn dan biedt het ook nog voedsel voor verschillende dieren. Een goed alternatief zijn hekwerken met klimop, toscaanse jasmijn, klimhortensia of andere klimplanten.

Door gazon minder vaak te maaien en gefaseerd krijgen insecten meer kans om zich te ontwikkelen, dit biedt vervolgens voedsel voor andere dieren. Een bloemenmengsel inzaaien biedt de insecten nog extra voedsel en geeft veel kleur en sfeer aan de tuin. Plaats een insectenhotel zodat de insecten ook goed kunnen verblijven in de tuin.